

Lunds universitet
Sociologiska institutionen

Hur förklaras ungdomsbrottslighet?

En diskussion om vetenskapliga och praktikers förklaringsmodeller

Författare: Elvir Mesanovic och Fikret Cvrk
Uppsats: SOCM11
Vårterminen 2009
Handledare: Ann-Mari Sellerberg

ABSTRACT

Författare: Elvir Mesanovic och Fikret Cvrk

Titel: Hur förklaras ungdomsbrottslighet? – en diskussion om vetenskapliga och praktikers förklaringsmodeller

Uppsats: SOCM11

Handledare: Ann-Mari Sellerberg

Sociologiska institutionen, Vårterminen 2009

Syftet med denna uppsats var att göra en jämförelse mellan olika förklaringsmodeller till ungdomsbrottslighet, nämligen de vetenskapliga teoriernas och hur praktikerna i de s.k. naiva teorierna förklarade brottslighet bland ungdomarna i Landskrona. I den första typen av förklaringsmodellen använde vi oss av bland annat Travis Hirschi, Edwin H. Sutherland, Robert K Mertons, Jerzy Sarnecki och Frederic M. Thrasher. I den senare typen av förklaringsmodellen använde vi oss av fjorton intervjuer med dem som arbetar praktiskt i Landskrona. Ansatsen var att beskriva praktikernas ”naiva teorier” och jämföra dessa med vetenskapliga teoriernas särdrag. Praktikerna lyfte fram lokala och närliggande orsaksfaktorer till ungdomskriminalitet och belyste dagens problematik med konkreta fall från fältet. De teoretiska förklaringarna hade en bred syn på orsaker till ungdomsbrottsligheten och de resonerade utifrån ett annat samhällsperspektiv samt till dels även en annan tid där verkligheten inte såg ut som i dagens Sverige. Praktikernas förklaringsmodeller och Jerzy Sarneckis teorier hade enligt vår uppfattning tydliga likheter. Detta på grund av att Jerzy Sarneckis undersökningar är baserade på ungdomsproblematiken i det svenska samhället och de rörde orsakerna till ungdomsbrottslighet som praktikerna möte i sitt vardagliga arbete.

Nyckelord: Landskrona, ungdomar, brottslighet, naiva teorier.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1. Syfte och frågeställning	6
1.2. Avgränsning	7
1.3. Disposition	7
2. Historik/Bakgrund	8
2.1. Ungdomsbrottslighet i Sverige	8
2.2. Ungdomsbrottslighet i Landskrona	9
2.3. Om Landskrona	10
3. Diskussion om förklaringsmodeller	10
4. Metod	12
4.1. Fenomenologin och kvalitativa metod	13
4.2. Intervjuer	13
4.3. Urval	15
4.4. Tillvägagångssätt	15
4.5. Meningskoncentreringen	16
4.6. Etik	16
4.7. Reliabilitet och validitet	17
4.8. Beskrivning av intervjuerna	17
5. Analysen av intervjuerna	18
5.1. Kommunala satsningar på ungdomsverksamhet	18
5.2. Landskronas bostadspolitik	21
5.3. Familjer med invandrabakgrund	21
5.4. Ungdomars utanförskap	23
5.5. Familjens förhållande	24
5.6. Dålig utbildning	25
5.7. Tidig gängbildning	26
5.8. Brottslighet hos barn	27
6. Vetenskapliga förklaringsmodeller	28
7. Sarnecki- en praktisk teoretiker?	31
8. En jämförelse mellan de ”naiva” och de vetenskapliga förklaringsmodellerna	35
9. Sammanfattningen och förslag till fortsatt forskning	38
10. Referenser	41

	10.1 Elektroniska referenser	43
Bilaga 1		44

1. Inledning

Ungdomsbrottsligheten har framkallat allmän uppmärksamhet de senaste åren och den engagerar och oroar människor i Sverige. Ungdomen uppfattas ofta som både hot och löfte för framtiden. Analyser av ungdomsbrottslighet under efterkrigstiden har visat att den har ökat och det är inte unikt bara i Sverige utan gäller också för övriga västeuropeiska länder (Estrada 1999, s.15). Detta kan tolkas som en signal inför framtida sociala problem för ungdomarna själva liksom för samhället i stort (ibid. s.5). Även en helt annan typ av förklaring har dock presenterats, en förklaring som rör registreringen och hanteringen av ungdomars normbrott.

De normbrott som tidigare klarades upp inom familjen eller grannskapet fick i allt större utsträckning hanteras av skola, polis, domare, åklagare och andra. Samtidigt som dessa yrkesgrupper ökade i betydelse, och antal anställda, ökade brottsligheten och andra normöverträdelser i motsvarande grad (Sarnecki 1985, s. 137).

Detta citat visar en förändrad hantering av ungdomsbrottslighet som även den kan ligga bakom den registrerade ungdomsbrottsligheten. Som följd av brottslighetsökningen växer samhällets kontrollapparat vars första mål, att förebygga ungdomsbrottslighet, inte har kunnat ge stora resultat. Vad ses då egentligen som orsaken till ungdomsbrottslighetens ökning och till samhällets kontrollapparats misslyckande när vi vet att dagens barn och ungdomar har en bättre situation än de har haft innan (Sarnecki 1982, s. 35)? Förklaringarna är många och formuleras från skilda perspektiv. Forskarna, ofta med kriminologisk inriktning, liksom de yrkesgrupperna som praktiskt arbetar med ungdomarna ger sina förklaringar. I vår uppsats vill vi se vad man från dessa skilda perspektiv anger som orsaker till ungdomars kriminalitet.

I detta sammanhang har man talat om förklaringsmodeller (Sheppard 2000). Praktikernas sätt att förstå problemet har sett som tyst kunskap. De arbetar dagligen med ett samhällsproblem men talar sällan om problems djupare orsaker. Icke desto mindre handlar de ständigt i sitt sätt att utöva yrket efter ett visst perspektiv att förstå och förklara problemet. När det gäller praktiker, de som arbetar praktiskt med ungdomarna har vi valt Landskrona som exempel. En av de mest uppmärksammade städerna i Sverige angående den stigande ungdomsbrottsligheten den senaste tiden har nämligen varit just Landskrona. Enligt Burcar och Wästerfors (2007) upplevde Landskronaborna en stor otrygghet på grund av ökningen i antalet misshandelsfall och personrån. I samband med detta intensifierades de kommunala insatserna mot brott och för trygghet i centrala Landskrona hösten 2005 (ibid. s. 10). En del av trygghetsarbetet i Landskrona görs av vad vi i uppsatsen kallar praktiker, nämligen

brottsförebyggarna anställda av Landskrona kommun. Brottsförebyggarnas uppgift är i första hand att skapa relationer och samtala med ungdomar (ibid. s. 11). Med tanke på brottsförebyggarnas praktiska arbete med ungdomar som är på väg att hamna i brottslighet tänker vi att det blir intressant att undersöka vilka förklaringar de ger till ungdomsbrottslighet i jämförelse med de vetenskapliga förklaringar som ges inom kriminologin och sociologin.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med vår uppsats är att göra en jämförelse mellan några vetenskapliga förklaringar till ungas brottsbenägenhet och praktikernas, brottsförebyggarnas förklaringar till ungdomskriminalitet i Landskrona.

Våra huvudfrågor är:

1. Hur förklarar de som arbetar praktiskt förebyggande i Landskrona att ungdomarna hamnar i kriminalitet?
2. Hur förklarar vetenskapliga teorier ungdomskriminalitet?

Vi vill jämföra de olika förklaringsmodellerna och därefter resonera om eventuella skillnader mellan dessa synsätt. I kapitel 3 presenterar vi närmare det forskningsområde som ägnats åt denna jämförelse: vilka orsaker de som arbetar praktiskt med ett socialt problem anger jämfört med hur den samhällsvetenskapliga forskningen förklarar problemet. De forskare vi därvid framförallt återknyter till är Olsson och Ljunghill (1997), Sheppard (2000 och 1995) och Widinghoff (1993).

Datainsamlingen i vår uppsats har skett med hjälp av en kvalitativ metod, nämligen samtalsintervjuer. Vårt resonemang om den kvalitativa metoden är hämtat från Karin Widerberg (2002) och beskrivningen av fenomenologin från Steinar Kvale (1997). Samtalsintervjuns betydelse diskuteras utifrån Jaber F Gubriums och James A Holsteins (1997) tänkande om aktiv intervjumetod samt Martyn Denscombes (1998) uppfattning om intervjutekniken. I slutet av vår metodbeskrivning diskuterar vi samtalsintervjun med Ann Ryens (2004) tänkande om den naturalistiska intervjun som bakgrund samt Steinar Kvales (1997) beskrivning av samtalsintervjun. Vårt empiriska underlag består av intervjuer med fjorton anställda inom enheten för förebyggande arbete i Landskrona. Vår metodbeskrivning återfinns i kapitel 4.

Den övergripande teoretiska utgångspunkten behandlas i två delar. I första delen tar vi upp en diskussion som bygger på tre grundperspektiv om avvikande beteende. Inom kontrollteorin tar vi upp Travis Hirschis (2009) teori om sociala band, inom inlärningsteorin Edwin H. Sutherlands (1960) teori om differentiella associationer och inom strukturalteorin Robert K Mertons (1957) strain-teori. I andra delen diskuteras forskningsresultat om ungdomskriminalitetens orsaksfaktorer. Vi diskuterar historiska orsaker, arbetslösheten, utbildning, invandrarbakgrund, familjrelationen huvudsakligen utifrån vetenskapliga arbeten av Jerzy Sarnecki (1981), (1982), och gängs betydelse utifrån vetenskapliga arbeten av Frederic M. Thrasher (1963), Short och Hughes (2006) och Ragnar Hauge (1971).

1.2 Avgränsning

Denna uppsats har som syfte att göra en jämförelse mellan vetenskapliga teoriers förklaringar till ungdomars kriminalitet och hur praktikerna, brottsförebyggarna, i Landskrona förklarar ungdomskriminalitet. Praktikernas förklaringar till ungdomskriminalitet har vi fått genom intervjuer med personalen inom enheten för förebyggande arbete i Landskrona som är en del av samhällets kontrollapparat i hanteringen av ungdomsbrottslighet. Med ungdomsbrottslighet avses tillgreppsbrott, skadegörelse och våldsbrott begångna av individer i åldern 15-20 år (Estrada 1999, s. 2-3). Vi avgränsar ungdomsperioden utifrån ”officiella” kriterier och avser den ålder fram till då individen börjar betraktas som vuxen när det gäller rättigheter och ansvar. Myndighetsåldern är 18 år i Sverige och denna ålder ger individen t ex rätt att delta i politiska val. Det finns dock rättigheter som erhålles både innan och efter denna officiella myndighetsålder. Man är t ex straffmyndig vid 15-års ålder och fängelsestraff undviks inte längre som påföljdsval vid 18 år (ibid. s. 2-3). Vi fokuserar emellertid även i någon mån på individer i adolescensperioden som påbörjas ungefär vid 11-års ålder för att i denna period utvecklar individen sin självbild och identitet (ibid. s. 2-3).

1.3 Disposition

Uppsatsen är indelad i nio avsnitt. Efter inledande avsnittet behandlas historik/tidigare forskning om ungdomsbrottslighet i Sverige med fokus på Landskrona. I tredje avsnittet presenteras diskussion om förklaringsmodeller. Därefter följer en redogörelse för de metodologiska ansatser som ligger till grund för hela uppsatsen. I det femte avsnittet presenteras analysen av intervjuerna. De teoretiska förklaringarna till ungdomsbrottslighet

presenteras i avsnittet sex. Där presenteras vetenskapliga förklaringar av välkända sociologer oftast med kriminologisk inriktning, och avsnittet sju, där kriminologiska arbeten av Jerzy Sarnecki presenteras. I avsnittet åtta presenteras jämförelse mellan de ”naiva” och de vetenskapliga förklaringsmodellerna. Uppsatsen avslutar vi med en sammanfattning där vi lyfter fram våra slutsatser samt ger förslag till framtida forskning.

2. Historik/Bakgrund

Vår avsikt i detta kapitel är att försöka ge läsaren en bild av ungdomsbrottslighet i Sverige med fokus på Landskrona. Vi skall här beskriva ungdomsbrottsligheten i Landskrona utifrån de brottsförebyggande rapporter som man sammanställt samt från lokala tidningar. I inledningen ger vi en kort presentation av ungdomsbrottsligheten i Sverige och därefter beskriver vi problemet med ungdomsbrottsligheten i Landskrona.

2.1. Ungdomsbrottslighet i Sverige – ett växande problem

Enligt Estrada och Granath (BRÅ 2008) misstänktes omkring 21 400 personer i åldern 15–20 år för brott mot brottsbalken i Sverige år 2007. De skriver att ungdomar därmed är den mest brottsaktiva åldersgruppen i samhället. För en stor majoritet av ungdomar i 20-årsåldern kan brottslig aktivitet ses som en övergående fas. Vidare skriver Estrada och Granath att efter denna period avtar brottsligheten hos ungdomar och att bakom majoriteten av de brott i samhället som begås av ungdomar återfinns även en vuxen gärningsperson. Något som är mycket tydligt är att antalet ungdomar som varje år begår brott i hög grad överstiger antalet som blir misstänkta för det. De klart vanligaste brotten bland ungdomar är allvarliga stöldbrott och vandalisering. Författarna skriver att sammanfattningsvis kan butiksstöld, skadegörelse och cykelstöld betraktas som typiska ungdomsbrott, både genom att det är jämförelsevis vanligt att ungdomar någon gång begått sådana brott och genom att ungdomar svarar för en relativt stor del av dem som misstänks för dessa brott. Misshandel och personrån är även typiska ungdomsbrott. Estrada och Granath fann att en större andel av de ungdomar vars föräldrar är arbetare och som bor i lägenhet begår fler brott än de vars föräldrar är högre tjänstemän och som bor i villa. Detta betyder att de uppväxtvillkor och levnadsförhållanden som människor lever under har betydelse för brottslighetens omfattning och karakter (ibid. s. 350ff).

2.2. Ungdomsbrottslighet i Landskrona

Emma Lindahl, utredare på Brottsförebyggande rådet (BRÅ 2009:14) skriver att Landskrona kommun under de senaste tio åren haft en trend av stigande antal anmälda våldsbrott utomhus. De anmälda våldsbrotten ökade från 140 anmälda brott år 1997 till 270 brott år 2007. Trenden innebär en närmare 90 procentig ökning eller en dubblering. Vidare skriver Lindahl att år 2008 minskade den kraftiga ökningen av anmälda fall av misshandel utomhus men antalet fall ligger fortfarande på en jämförelsevis hög nivå. De anmälda personrånen utomhus ökade med över 60 procent mellan 1997 och 2008 och dessa problem är till stor del kopplade till ungdomsbrottslighet och till löst sammansatta nätverk av ungdomar som begår brott tillsammans (Ibid. s. 20ff).

Enligt Helsingborgs Dagbladet (Artikeln: Rekordmånga brott i Landskrona, Publicerad 25 april 2009 kl. 16:54) har antalet polisanmälda brott i Landskrona under årets första månader aldrig tidigare varit så många som detta år. I jämförelse med samma period fram till den 20 april 2008 anmäldes 190 fallet mer under 2009. Detta motsvarar en ökning av 14 procent. Helsingborgs Dagbladet skriver att Landskrona och Klippan är de enda kommuner i nordvästra Skåne som har fler polisanmälda brott hittills i år jämfört med 2008. Trots att Landskrona har fått fler poliser och upprättat landets första samverkansavtal mellan kommun och polis har antalet stölder och inbrott ökat. Våldsbrotten minskar något men befinner sig fortfarande på en relativt hög nivå (Artikeln tillgänglig: <http://www.hd.se/landskrona/2009/04/25/antalet-anmaelda-brott-oekar/>).

Vidare skriver Lindahl (BRÅ 2009:14) att år 2007 fick Landskrona kommun länsstyrelsens tillstånd att kameraövervaka ett antal gator i Landskrona centrum. Efter detta minskade emellertid varken anmälda personrån eller misshandelsbrott utan de ökade i hela Landskrona kommun under det första året som kamerorna satt uppe. De anmälda fallen av våldsbrott ökade totalt sett med 18 procent mellan det första året som kameraövervakningen pågick och fram till den 31 augusti 2008. De anmälda misshandelsbrotten mot vuxna ökade med drygt 20 procent år 2007 vilket innebär en ökning med 42 brott mellan året 2007 som kamerorna satt uppe och samma period året 2006. Mellan åren 2005/2006 och 2007/2008 (det första året med kameraövervakning) minskade de anmälda personrånen med 27 procent. Enligt Lindahl hade man just i Landskrona stora problem med ungdomar som begår och utsätts för brott och de

målsägande i dessa brott är oftast i yngre tonåren, vilket är den målgrupp som många brottsförebyggande insatser riktat sig mot (Ibid. s. 20ff).

Enligt Lindahl inledde Landskrona kommun, i december 2005, ett projekt *Lugn på stan* i syfte att förebygga våldsbrott och personrån utomhus och att öka tryggheten i Landskrona under helgerna. Lugnt på stan är en arbetsgrupp bestående av fältsekreterare, fältarbetare och ordningsvakter som rör sig runt i Landskrona, och deras fokus ligger till stor del på de ungdomar som rör sig i centrala Landskrona. Fältteamet jobbar i hela Landskrona, medan ordningsvakterna koncentrerar sig på de centrala delarna (Ibid. 2009:14. s. 20ff).

2.3 Om Landskrona

År 2003 beslöt kommunledningen att Landskrona skulle ha som målsättning att öka sitt invånarantal med 4 000 personer till och med år 2015. Vid slutet av år 2003 hade kommunen 38 475 invånare. Hösten 2006 passerade invånarantalet 40 000 personer. År 2008 hade Landskrona 20,5 procent invandrare i befolkningen medan siffran för riket var 12,2. Räkna man in barn som fötts av utländska föräldrar blir siffran för Landskrona 27,2 procent invandrare. Merparten bor i tätorten Landskrona, där invandrarandelen ligger runt 40 procent. Lite drygt var fjärde Landskronabo, 27 procent, har invandrarbakgrund enligt SCB. Det innebär att Landskrona är en av landets tio mest invandrartäta kommuner (SCB, 2008).

3. Diskussion om förklaringsmodeller

Den frågeställning som vår uppsats behandlar har länge diskuterats inom forskningen i socialt arbete. Praktikernas förklaringar har härvid kallas "erfarenhetskunskap", "tyst kunskap", "naiva teorier", "praktikerkunskap", "vardaglig kunskapsbildning". Diskussion har gällt hur de olika förklaringsmodellerna, "praktikernas" och de teoretiskt orienterade forskarnas, skall kunna integreras (Sheldon 1978), hur praktikerna skall kunna ta till sig forskningen på området och hur forskarna skall producera praktiskt användbar teoretisk kunskap (Carew 1979). Det har funnits en stark misstro mot praktikernas erfarenhetskunskap. I den vetenskapliga traditionen fokuserar forskaren oftast, menar Polanyi (1966), på i vilken utsträckning praktikerkunskap eller erfarenhetskunskap är felaktig, snedvriden, byggd på vidskeplighet och dylikt (Olsson och Ljunghill 1997, s. 4).

Under senare år har det dock växt fram en alternativ forskningslinje som hävdar att vi närmare måste utreda vad praktikerkunskap eller erfarenhetskunskap är och hur den skapas utan att på förhand ta ställning till om det är bristfällig eller inte (Olsson och Ljunghill 1997, s. 4). En forskare som på senare år arbetat mycket med naiva teoris relation till de vetenskapliga är Michael Sheppard (2000, 1995) som talar om de socialt arbetande praktikernas kunskaper som "social work knowledge" och "process knowledge". Med Sheppards utgångspunkt blir just praktikernas förklaringsmodeller av intresse och han förordar studier som kartlägger hur socialarbetare tänker och reflekterar kring sitt arbete. Sheppard anser vidare att det är denna "process knowledge" som bör utvecklas genom reflektion hos socialarbetarna. Han ser dock inte att en sådan utveckling sker genom att den teoretiska kunskapen och teoretiska förklaringsmodeller överförs till praktikerna (Sheppard et al 2000. s. 463). En som byggt vidare på Sheppards diskussion om relationen mellan teoretikernas och praktikernas förklaringsmodeller är Eric Olsson, professor i Socialt arbete vid Lunds universitet. Han kallar praktikernas förklaringsmodeller för *naiva teorier*. Denna term har Olsson (1993) använt i en undersökning av socialarbetares synsätt på sitt arbete. Olsson definierar begreppet *naiv teori* som:

De föreställningar om oss själva, andra människor och omvärlden i stort vilka utgör premisser för våra handlingar i vardagslivet (ibid. s. 5).

I sin undersökning kommer Olsson fram till att

De naiva teorierna utgör således personliga referensramar som skapats under en komplicerad process där uppväxt, utbildning, arbetsorganisation och klientmöten är betydelsefulla (ibid. s. 14).

Han skriver att tidigare studier har felaktigt visat att socialarbetare i sitt behandlingsarbete dominerats av psykodynamiskt tänkande och menar att deras förklaringsmodeller snarare präglas av behavioristiska tankegångar. Avslutningsvis summerar Olsson med följande tänkande:

Förståelse och utvärdering av socialt behandlingsarbete måste således ta sin utgångspunkt i socialarbetarnas "naiva teorier". Ett ingående studium av den personliga konstruktionsprocessen av dessa teorier borde vara ett viktigt steg i förståelsen av dynamiken i mötet med klienten (ibid. s. 16).

I artikeln "Vardagslärande som kunskapsbildning" använder sig Widinghoff (1993) av termen vardagslärande för att belysa kunskapen som av många praktiker uppfattas som det enda man har att hålla sig till samtidigt som just denna kunskap ofta ifrågasätts genom vårt moderna samhälles krav på vetenskaplighet. Från flera håll framhålls vikten av att undersöka den

vardagskunskap som socialarbetarna använder sig av i sitt arbete. Det är viktigt att denna inte ses som oåtkomlig, tyst etc. Denna kunskap beskrivs, enligt Widinghoff, just i termer av *tyst kunskap*. Vissa forskare lyfter fram denna praktikernas tysta kunskap i sin strävan att visa att vårt moderna samhälles syn på kunskap inte räcker till (ibid. s. 2). Widinghoff anser att vardagsklärande och vetenskaplig kunskap lever i ett komplicerat förhållande till varandra. Gränsen mellan dem är oklar och båda sidor har en tendens att breda ut sig på den andra sidans bekostnad (ibid. s. 5-6).

I debatten om tyst kunskap finns emellertid flera kritiska röster och vetenskapsteoretikern Aant Elzinga är en av dessa. Han anser att :

Begreppet tyst kunskap förvirrar. Det gör något som inte är kunskap till kunskap. Tyst kunskap är svårgripbart - det definieras negativt, som det osägbara Att tala om tyst kunskap är att sätta upp ett plakat. Hit men inte längre, detta kan inte förvetenskapligas (Elzinga 1990, s. 115, se Widinghoff 1993, s. 4)

I försvar för att undersöka praktikernas i yrkeserfarenheten grundade kunskap hävdar Olsson (1999) att de ”naiva” teorierna alltid är i bruk i mötet med klienten. Denna kunskap används ständigt i praktiken. Namnet är dock något olämpligt, anser Olsson, eftersom kunskapen inte är naiv. Däremot används den på ett oreflekterat sätt i interaktionen med klienterna (ibid. s. 36).

Det är mot denna bakgrund vi formulerat vår frågeställning. Syftet med vår uppsats är således att resonera kring likheter och olikheter mellan sociologiska och kriminologiska förklaringsmodeller och de praktiska förklaringsmodeller i de naiva teorierna, den s.k. erfarenhetskunskapen när det gäller brottslighet bland ungdomar som praktikerna använder sig av. När det gäller den första typen av förklaringsmodeller använder vi oss av bland annat Travis Hirschi, Edwin H. Sutherland, Robert K Mertons, Jerzy Sarnecki, Frederic M. Thrasher, Estrada, F. och Flyghet, J. (red). När det gäller den senare typen av förklaringsmodellen går vi till dem som arbetar praktiskt med ungdomarna.

4. Metod

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för hur den empiriska insamlingen av material till uppsatsen gick till. Vi diskuterar våra metodologiska utgångspunkter i den kvalitativa undersökning som vi genomfört. I inledningen använder vi oss av Steiner Kvaales (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun* för att presentera ett fenomenologisk tänkande om kvalitativ forskning och Karin Widerbergs (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken* i en diskussion om

den kvalitativa forskningens betydelse och om samtalsintervjun. Därefter presenteras huvudsakligen Kvaales (1997) tänkande om kvalitativa intervjuer kompletterade med Jaber F Gubriums och James A Holsteins (1997) *The New Language of Qualitative method*, Martyn Denscombes (1998) *Forskningshandboken* och Ann Ryens (2004) *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*.

4.1 Fenomenologin och kvalitativa metod

Kvalitativ forskning syftar, enligt Widerberg (2002), till att forskaren får möjlighet att ta reda på ett fenomenets karaktär eller egenskaper och söker alltså primärt efter fenomenets innebörd eller mening. För att genomföra kvalitativ forskning använder sig forskaren av olika metoder som intervju, observation eller analys av dokument.

Vår eget insamlade datamaterial rör anställda, som jobbar inom Enheten för förebyggande arbete. De beskriver sina erfarenheter och upplevelser av ungdomsbrottslighet. Vår metodiska position grundas på fenomenologin, som enligt Steiner Kvale (1997) intresserar sig för klargörande av individens syn på världen och för att förstå den kvalitativa mångfalden hos människors upplevelser (ibid. s.54). Fenomenologin innebär således studier av individernas perspektiv på sin värld. Fenomenologin söker gå utöver de omedelbart upplevda innebörderna för att göra det osynliga synligt (ibid. s. 54). I den här uppsatsen väljer vi samtalsintervju som forskningsmetod, en diskussion om detta vårt val följer i nästa del.

4.2 Intervjuer

”Om man vill veta hur människor uppfattar sin värld och sitt liv, varför inte prata med dem?” (Kvale 1997, s.9). Detta citat fångar intervjuens betydelse i forskningen om människors uppfattningar. Som Gubrium och Holstein (1997) påpekar är intervjun idag en dominerande metod inom samhällsvetenskaperna. Det har uppskattats att omkring 90 procent av alla samhällsvetenskapliga undersökningar använder intervjuer av något slag. Gubrium och Holstein föreslår en aktiv intervjumetod. Intervjuaren bör medvetet åstadkomma intervjupersonens svar, indikera och till och med föreslå olika narrativa positioner, resurser eller orienteringar så att alternativa övervägningar från den intervjuades sida sätts i spel under samtalet. Det finns, anser Gubrium och Holstein, ingen särskild anledning att minimera forskarens deltagande i tron att detta skulle ge upphov till mer »ärliga« svar. En sådan aktiv intervju, som de pläderar för, skiljer sig alltså från både den öppna, förutsättningslösa

intervjun och den standardiserade, strukturerade intervjun. Intervjuaren bör enligt Gubrium och Holstein inte vara motståndslös eller initiativlös, men inte heller programmerad på förhand (Gubrium & Holstein 1997, s.42 ff).

Enligt Denscombe bör intervjuaren följa upp huvudfrågorna med individuella följdfrågor som ger respondenten möjlighet att vidareutveckla och fördjupa sina tankar på ett personligt sätt. Detta bidrar till att skapa ett samspel mellan intervjuaren och respondenten som kan ge en djupare förståelse för den intervjuades tankar (Denscombe 1998, s.135). Widerberg (2002) skriver att med kvalitativa intervjuer som samtalsform vill forskaren få fram intervjupersonernas muntliga uppgifter, berättelser och förståelse. Dessa intervjuer kännetecknas av det direkta mötet mellan forskaren och intervjupersonen och det unika samtal som uppstår mellan dem. Forskaren utgår från vissa på förhand bestämda frågor och dessas följdfrågor. Widerberg påpekar att sådana frågor kan utvecklas under intervjuens gång, något som vi gör i vår egen undersökning som vi relaterar i kapitel 6. Forskaren följer då ytterligare upp de delar av intervjupersonernas berättelse som belyser temat. Vid genomförandet av intervjun finns det även en mängd praktiska faktorer som är viktiga att ta hänsyn till (Widerberg 2002, s.16-17). En central faktor i samtalsintervjun är, enligt Anne Ryen (2004), inledningen där forskaren börjar med ett vardagligt ämne eller något som intervjupersonen antas vara intresserad av. Sedan fortsätter forskaren med en förklaring av intervjuens mål för att därefter gå över till själva huvudtemat. Samtalsintervjun påminner om ett vanligt samtal. Data finns "inuti" intervjupersonen och forskarens uppgift är att insamla denna information och, anser Ryen till skillnad från Gubrium och Holstein, att under arbetets gång undvika att påverka dem (Ryen 2004, s. 47).

Vår empiriska studies syfte är att studera enskilda praktikernas resonemang kring deras erfarenhet om orsaker till ungdomsbrottslighet. Den intervjutyp som vi bedömde som det mest lämplig tillvägagångssättet är den halvstrukturerade intervjun med en lutning åt det riktat öppna hållet. Det innebär att intervjuerna var halvstrukturerade på så sätt att det fanns på förhand uppsatta teman som samtalet sedan fördes kring. Med detta menas att respondenten får en fråga varifrån intervjuaren sedan följer upp vissa aspekter i svaret. En halvstrukturerad intervjumetod utgår från avsikten att beskriva och förstå hur respondenterna uppfattar valda delen ur sin livsvärld (Denscombe 1998).

Enligt Kvale (1997) har ordet ”intervju” sitt ursprung i det franska *entrevue* och det engelska *interview* som betyder mellan två seenden, mellan två synpunkter. En intervju är ett samtal som har en struktur och ett syfte. I ett intervjusamtal berättar människor om sin livsvärld, uttrycker åsikter och synpunkter med sina egna ord, förklarar egna arbetssituationen och familjelivet, sina drömmar och förhoppningar. I den kvalitativa forskningsintervjun söker forskaren förståelse av världen ur de intervjuades synvinkel. Intervjun utvecklar idealt innebörden av människors erfarenheter, frilägger deras livsvärld före de vetenskapliga förklaringarna. Kvale jämför forskare med två kontrasterande metaforer nämligen malmetaren och resenären. I den första metaforen är intervjuaren malmetaren som bringar den begravda metallen i dagen. I detta fall ligger kunskapen och väntar i den intervjuades inre för att bli upptäckt. I den andra metaforen är intervjuaren resenär som är på väg mot en berättelse som ska meddelas vid ankomsten. I jämförelse med vardagslivets samtal innebär forskningsintervjun en metodologisk medvetenhet om frågeformer, en fokusering på det dynamiska samspel som utvecklas mellan intervjuare och intervjuade och en kritisk uppmärksamhet på det som sägs (ibid. s. 26).

4.3 Urval

Vi har valt att begränsa oss till att undersöka ungdomskriminaliteten i Landskrona och praktikernas åsikter om orsakerna till denna. För att vi skulle få kunskap om uppfattningar om ungdomskriminaliteten i Landskrona blev vår strategi välja ut olika personer som jobbar inom Enheten för förebyggande arbete. Totalt blev det fjorton intervjuer med personal som jobbar med ungdomar inom Fält och fritid. En av de intervjupersonerna är även engagerad i enheten om stödcentrum för unga brottsoffer.

4.4 Tillvägagångssätt

Innan vi genomförde intervjuerna kontaktade vi de olika intervjupersonerna per telefon eller så tog vi personlig kontakt med dem. Intervjupersonerna fick bestämma tiden och platsen för intervjun. Vi genomförde alla intervjuerna på deras respektive arbetsplatser. Miljön där vi hade våra intervjuer var tyst och det skedde inga avbrott under intervjuandet. Att göra en intervju medan telefonen ringer och människor knackar på dörren ger ingen kontinuitet och skapar förmodligen en hel del irritation, vilket vi ville undvika. Vi har sammanlagt genomfört fjorton intervjuer under våren 2009. Intervjuerna vi genomförde tog i snitt mellan 40 och 60 minuter. Vi har varit noga med att analysera intervjuerna efter varje intervjutillfälle, detta för

att i slutändan spara in värdefull tid men även för att vara mer förberedda vid nästa intervjutillfälle. Vi spelade in och transkriberade intervjuerna vilket är fördelaktigt i flera avseenden. Inspelning av intervjuer är hjälpande för minnet av det sagda samt möjliggör en mer detaljerad analys av den intervjuades svar. Intervjumaterialet kan studeras flera gånger. Eftersom vi var två till antalet som genomförde intervjuerna så var det en av oss som antecknade medan den andre skötte frågehanteringen. Detta gjorde att en av oss kontinuerligt kunde följa och registrera ansiktsuttryck liksom andra gester.

4.5 Meningskoncentreringen

Analysen gjordes utifrån de olika teman som låg till grund för våra intervjuer. Vid analysen användes meningskoncentrering. Detta är en fenomenologisk metod som använts för analys av omfattande och mer komplexa intervjutexter. Vi ansåg att denna metod var mest lämplig för undersökningens analysförfarande, eftersom den tydliggjorde det mest väsentliga i intervjupersonernas uttalanden. Den skapade också en större helhetsbild av praktikernas förklaringsmodeller till ungdomsbrottslighet. Meningskoncentrering innebär att meningarna som de intervjuade uttryckt formuleras mer koncist (Kvale, 1997). I analysen söker man efter mönster, teman, likheter och skillnader i materialet som sedan presenteras som studiens resultat. Enligt Kvale (1997) innebär metoden textens bearbetning i fem steg: i först steget läser forskaren igenom texten grundligt för att bilda sig en uppfattning om dess helhet. Steg två är att forskaren avgränsar textens olika delar genom att leta efter meningsenheter som redan finns naturligt i texten. Tredje steget innebär att forskaren lyfter fram de teman som dominerar varje meningsenhet utifrån vad denne tror att respondenten avsett att förmedla. I det fjärde steget frågar sig forskaren vad varje meningsenhet kan ge för relevant information till de forskningsfrågor som styr studien. Slutligen görs i det femte steget en form av sammanfattning där de teman som lyfts fram ur meningsenheterna vävs ihop till en deskriptiv utsaga (ibid. s.177).

4.6 Etik

Före intervjuerna har intervjupersonerna fått information om syftet med vårt projekt och att resultatet kommer att användas endast till empiriskt material i vår uppsats och inte i något annat syfte. De har också fått information om att deras namn blir helt anonyma och att vi i uppsatsen kommer att citera deras uttalande, men då med fingerade namn enligt en alfabetisk ordning Alex, Bertil, Carina osv. Vilket namn som tilldelades intervjupersonerna skedde

slumpmässigt. Intervjupersonerna har även fått information om att det är endast vi som har tillgång till intervjumaterialet och att det kommer att förstöras efter att datainsamlingen sammanfattat och slutförts.

4.7 Reliabilitet och validitet

Inför intervjun utformades en intervjuguide med frågor för att lättare kunna mäta det som vi avsåg mäta. Intervjuerna har varit förankrade i intervjupersonernas område vilket medför hög förtroelighet med ämnet från deras sida. Intervjupersonerna har även i arbetet fört liknade diskussionen vilket även det förstärker trovärdigheten.

4.8 Beskrivning av intervjupersonerna och deras uppdrag

Här kommer vi att presentera en kort beskrivning av våra intervjupersoner och deras uppdrag. Samtliga är anställda inom Enheten för förebyggande arbete i Landskrona stad. Av dessa fjorton intervjupersoner har hälften invandrarbakgrund. De är från Bosnien, Kosovo, Syrien och Montenegro. Sex av våra intervjupersoner har socionomexamen och tre har fritidsledarutbildning medan fem intervjupersoner har beteendevetenskaplig utbildning. Beteendevetarna inom fält och fritid är utbildade inom samhällsvetenskapliga fakulteten och alla har kandidatexamen inom sociologi eller pedagogik. Oavsett utbildningen har intervjupersonerna samma uppdrag och mål för sitt ungdomsarbete. Deras vanligaste arbetsuppgifter är arbete inom den öppna verksamheten där man fokuserar mycket i att leda olika aktiviteter för ungdomarna. Eftersom många familjer inte har reella möjligheter att låta många ungdomar samlas i hemmet är tillgången till ”offentliga vardagsrum” viktiga. Fält och fritidsgruppen bedriver även fältverksamhet där man arbetar gentemot olika arenor och där ungdomarna befinner sig. Arenorna där fält och fritidsgruppen befinner sig är skolan, utomhus, föreningsliv, familjen och fritidsverksamhet. Övergripande mål med intervjupersonernas arbete är en meningsfull fritid för ungdomarna, social bildning, en öppen fritidsverksamhet och samverkan med andra aktörer i Landskrona. En del av arbetstiden går åt till att samarbeta med andra människor i ungdomarnas värld. Det kan till exempel vara personalen i skolan, kommunens socialsekreterare och fältassistenter, kvarterspolisen och ungdomarnas föräldrar. Fält och fritidsgruppen jobbar mycket med att coacha ungdomar som har det svårt hemma och i skolan.

Vi kallar intervjupersonerna genomgående för praktiker i vår analys, detta trots deras fritidsledarutbildning och socionomutbildning. I detta följer vi Olsson och Ljunghill (1997), Sheppard (1995) och Widinghoff (1993). I och med att de dagligen arbetar praktiskt är detta särskilt centralt i deras ”naiva” förklaringsmodeller.

Alex – Stödcentrum för unga brottsoffer, arbetserfarenhet inom yrket 2 år. (socionom)

Bertil – Grupp ledare för öppen verksamhet, arbetserfarenhet inom yrket 8 år (fritidsledare)

Calle- Fält & fritid, arbetserfarenhet inom yrket 4 år (beteendevetare)

David – Fält & fritid, arbetserfarenhet inom yrket 6 år (fritidsledare)

Erik – Fält & fritid, arbetserfarenhet inom yrket 2 år (beteendevetare)

Anna- Fält & fritid, arbetserfarenhet inom yrket 1 år (fritidsledare)

Bella – Fält & fritid, arbetserfarenhet inom yrket 3 år (socionom)

Carina- Fält & fritid, arbetslivserfarenhet inom yrket 2 år (beteendevetare)

Erika- Fält & fritid, arbetslivserfarenhet inom yrket 4 år (socionom)

Maja- Fält & fritid, arbetslivserfarenhet inom yrket 2 år (socionom)

Sara- Fält & fritid, arbetslivserfarenhet inom yrket 1 år (socionom)

Jonas- Fält & fritid, arbetslivserfarenhet inom yrket 3 år (beteendevetare)

Pelle- Fält & fritid, arbetslivserfarenhet inom yrket 3 år (beteendevetare)

Martin- Fält & fritid, arbetslivserfarenhet inom yrket 2 år (socionom)

5. Analysen av intervjuerna

Genom att utföra kvalitativa intervjuer med anställda inom Enheten för förebyggande arbete i Landskrona stad fick vi möjligheten att få en bild av hur de som arbetar med ungdomarna resonerar kring orsakerna till ungdomsbrottslighet. Denna analys skall ge en översikt över resultaten av de ”naiva” teorierna som våra intervjupersoner presenterar. Intervjuerna som genomfördes resulterade i en mängd varierande intressanta svar. Svaren har delats upp i olika förklaringsmodeller till ungdomsbrottslighet. I vår fokus var inte hur våra intervjupersoner talade utan vilka konkreta orsaker till ungdomskriminalitet som intervjupersonerna anger. I samband med detta ändrade vi vissa språkliga fel i intervjupersonernas uttalande.

5.1 Kommunala satsningar på ungdomsverksamhet

I vår analys har vi funnit att praktikerna ser bristen av kommunalsatsningar på fritidsresurser för ungdomar som en riskfaktor för Landskronas ungdomar. Kommunalpolitiker prioriterar

inte fritidsverksamheten för ungdomarna och detta gör att ungdomarna på fritiden befinner sig på gatan, menar praktikerna. Detta påverkar ungdomar i riktningen att de blir mer benägna att begå brott. Två av praktikerna ser förklaringen till ungdomsbrottsligheten i Landskrona dels i bristen på kommunala ungdomssatsningar, dels i avsaknaden av utländska representanter i kommunen:

Kommunen satsar inte tillräcklig med resurser för ungdomar. De som sitter där uppe och bestämmer tänker inte samma bana som ungdomarna tänker. Kommunalpolitiker räknar bara pengar och hur mycket det ska kosta. De tänker inte på ungdomars osäkerhet inför framtiden. Det finns inte riktiga politiska program för ungdomarna. I hela kommunen är det bara en fritidsgård för 8000 ungdomar i Landskrona. Det finns ingen utveckling för ungdomarna som ska ersätta oss i framtiden (Bertil).

Jag tycker att kommunalpolitiker bör tänka om mer platser och aktiviteter för ungdomar med mer professionell personal. Det måste finnas utländska representanter i kommunen för en bättre integration för att de kan bättre förstå invandrare och deras problem (Pelle).

Intervjupersonerna ser Landskrona kommuns ointresse för ungdomssituation i Landskrona som en förklaring till att ungdomarna vistas på och börjar med brott. Kommunen satsar pengar i andra syften utan att satsa på ungdomarnas framtid. Bertil påpekar även att det saknas utvecklingsprogram för ungdomar i Landskrona och tillägger att ungdomsgrupperna i centrala Landskrona ofta samlas i mindre grupper på gatan. Större satsningar på ungdomars sysselsättning och framför allt då deras utbildning skulle ha inneburit att brottslighet kunde förebyggas i tid, menar intervjupersonerna David och Sara. David säger:

Det är många ungdomar i Landskrona som redan i grundskolan inte vet vad dem vill göra i framtiden. Det handlar om ungdomarna mellan 14 till 16 år. En del ungdomarna är obehöriga att fortsätta på gymnasiet och en annan del vill inte fortsätta vidare med utbildningen. Dessa ungdomar har få personer att diskutera framtida val. I dessa situationer hjälper föräldrarna inte tillräckligt så att ungdomarna hamnar på socialbidrag och vidare i kriminalitet. Självklart drabbas ungdomar från områden där utanförskapet är stort.

David tycker att kommunen borde satsa på en ”arena” i Landskrona. Detta skulle kunna lösa en del av de problem som ungdomar redan i och efter grundskolan har. I detta sammanhang säger Sara:

Dessa ungdomar saknar en arena som ska ta tag i dem. Personalen som de ska träffa och diskutera framtida val, vad de är intresserade av och vad de vill samt arbeta mycket med motivation och att hitta rätt inriktning. Om de inte vill fortsätta på gymnasiet kan personalen på arenan hjälpa dem att hitta praktikplatser för att öka chansen för anställningen i framtiden.

David och Sara även anser att de existerande aktiviteterna för ungdomar i Landskrona inte räcker. De säger:

Jag tycker att ungdomar har lite att göra här i stan, de har inga arenor som de tycker om. Politikerna har lovat ett aktivitetshus men det har inte blivit av (David).

Jag tror att vi måste öppna fler samlingsplatser som ungdomar ska vara på, att ha fler enheter, fler små arenor så att ungdomar kan träffas, fika och snacka (Sara).

Dessa ungdomar har behov att umgås men det finns inte tillräckliga samlingsplatser för dem i stan, är något som ofta framhålls av praktikerna. Intervjupersonen Alex anser att kommunen inte satsar tillräcklig på föreningar som ska samla ungdomar och motverka de att inte samlas på gatan. Ungdomarna behöver en meningsfull fritid.

Ett välutvecklat föreningsliv samt ett varierande utbud av fritidsaktiviteter gör att en kriminalitet minskar. Kommunen måste satsa mer pengar inom det förebyggande arbetet. Om Landskrona inte erbjuder ungdomarna positiva arenor då kommer brottsligheten att stiga. (Alex).

Fritidsutbudet och föreningarna är räddningen för ungdomarna med sämre social anpassning, menar Alex. Han anser även att kommunen inte satsar tillräcklig på sommarjobb för ungdomarna. Han säger:

Många ungdomar tillbringar sin sommarledighet sysslolösa. De vänder på dygnet och sover bort stora delar av dagarna medan de umgås på kvällen. Deras umgåsplatser är gator och under denna tid börjar de prova sig i spännande saker. Denna sysslolöshet och umgänge med andra ungdomar leder ofta till brottslighet. Föräldrarna jobbar och de vet inte vad deras barn kommer att ägna dagarna åt.

Jonas betonar betydelse av sommararbete för ungdomar och säger:

Kommunalpolitiker i Landskrona måste ordna fram sommarjobb till ungdomarna. Ett sommarjobb har stort värde på flera områden. Det kan stimulera ungdomarna i framtiden och ge de möjligheter att få insikt om arbetsmarknaden. De kan tjäna en egen inkomst och med detta ta steget in i vuxenlivet. De kan skapa erfarenheter och kontakter som kan ge dem arbete även under nästa sommar eller anställning efter skoltidens slut.

Bristen på samlingsplatser och aktiva föreningar leder till att ungdomarna inte har någon positiv sysselsättning. Detta medför mer brottsliga handlingar bland de unga. Intervjupersonen Carina förklarar det på följande sätt:

Har man för mycket negativ fritid och inte vet vad man ska göra under dagarna risker man att hamna i negativa miljöer och med fel personer. Detta kan leda till att man börjar begå lättare brott som sen utvecklas till större brott och då blir man kriminell.

Carina menar att för ungdomar som inte får hjälp av någon att planera fritiden och inte har intressanta mötesplatser i stan blir risken stor att påbörja brottsliga handlingar.

Ovan nämnda gängbildningar på gatan sker mest i Landskrona centrum där det enligt Statistiska centralbyrå (2008) bor 40% invandrare. Att bostadsområde och segregering spelar viktig roll för ungdomsbrottslighet framförs av praktikerna.

5.2 Landskronas bostadspolitik

Några av intervjupersonerna framhåller bostadspolitik och segregation i Landskrona som förklaringen till ungdomsbrottsligheten. Intervjupersonen Maja och Pelle säger följande:

Det är en stor segregation i Landskrona, en jävla dålig bostadspolitik som påverkar ungdomens kriminalitet (Maja).

I Landskrona centrum är utanförskapet stort, många är arbetslösa och självklart drabbas ungdomar extra hårt av detta. Ungdomar är i högre grad arbetslösa och skolor och fritidsgårdar drabbas ständigt av nedskärningar. Bostadsföretagen i Landskrona är skyldiga för att koncentrera invandrare i Landskrona centrum men svenskarna också för att de flyttar in i svenska områden från områden med många invandrare. På andra sidan blir flyktingar som kommer till Landskrona hänvisade till Landskrona centrum. Detta leder i stor sätt till segregationen och bristande kontakt mellan svenskar och invandrare (Pelle).

Ännu mer konkret i denna förklaring är Bertil som säger:

Det är obegripligt att politikerna inte sett de växande sociala klyftorna i Landskronas förorter. Bostadssegregationen spelar stor roll för känslan av att vara avvikande. Segregerade områden riskerar att utarmas och isoleras allt mer. Ungdomsbrottsligheten påverkas just genom bostadspolitik. Invånarna med invandrarbakgrund är i stor del bosatta i Landskronas centrum och det är populationen som har stora problem med anpassningen i samhället. De svenska ungdomarna är däremot bosatta utanför centrum med god ekonomisk stabilitet. En orsak till att vissa invandrare väljer att bo kvar i Landskrona centrum är att de känner sig eller är rädda för att känna sig ovälkomna i de områdena med svenskarna.

Flera av praktikerna betonar att bostadspolitiken har delat in bostadsområdena i Landskrona mellan olika samhällsklasser och att dessa olikartade uppväxtvillkor har betydelse för brottsligheten bland ungdomarna. Bella hänvisar också till segregationen och integration i Landskrona som en följd av bostadspolitik och säger:

I centrum bor många familjer med utländsk bakgrund där segregationen är mycket tydlig. I dessa områden förekommer mycket konflikter och kriminalitet och många ungdomar och familjer lever i utanförskap. Familjerna är oftast stora och ekonomiskt marginaliserade. Många familjer har inte kontroll över sina barn.

5.3 Familjer med invandrarbakgrund

Vi har redan nämnt att runt 40% av invånarna i tätorten Landskrona är familjer med invandrarbakgrund. Ett speciellt generationsproblem, problematiken mellan föräldrar och barn med invandrarbakgrund i det svenska samhället, förklarar några av praktikerna på lite olika sätt. Invandrarskapet antas inverka på skilda sätt. Alex nämner dålig kommunikation mellan föräldrar och barn, felaktiga uppfostringsmetoder och negativ påverkan av kompisar. Alex säger:

Många invandrargrupper har ett underlägset socialt liv i jämförelse med andra i samhället. Föräldrarna med invandrarbakgrund har svårigheter att hantera sina barn. Det är dålig kommunikation mellan föräldrar och barnen i hemmet. Gatan och kompisarna har en större påverkan i dag än föräldrarna vilket är en negativ tendens i samhället.

Alex menar att förändringar i den sociala, ekonomiska och kulturella situationen som invandrarfamiljer upplever i Sverige gör att föräldrar förlorar greppet om ungdomarna. Dessa omständigheter har orsakat svagare sociala kontakter inom familjen i det nya lokalsamhället jämfört med i hemlandet. Metoderna för barnuppfostran från hemlandet gäller inte längre i Sverige, förklarar intervjupersonerna Martin och Bertil och säger:

Många föräldrar med invandrarbakgrund klagar på hur svårt det är att uppfostra barn i Sverige. De klagar ofta på att det svenska samhället har tagit ifrån dem ansvar som föräldrar. De kan inte sätta gränser för sina barn för att barn hotar dem med att gå till polisen. De är livrädda för att socialen ska ta ifrån dem deras barn (Martin).

Många föräldrar använder uppfostringsmetoder som liknar dem i landet som de kommer ifrån. I Sverige används andra metoder och det finns andra lagar och bestämmelser. Staten sätter villkor för social ersättning och hotar att ta ifrån dem deras barn om föräldrarna agar sina barn (Bertil).

Bertil anser att föräldrarna med invandrarbakgrund har svårt att anpassa sig in i nya livsmönster och i de nya sociala relationer som uppstår mellan familjemedlemmarna. Bertil och Jonas menar att invandrare sedan ankomsten till Sverige har upplevt förändringar i den vardag och den miljö de levt i hemlandet. De säger följande:

Nyanlända familjerna som kommer till Sverige har inte den språkliga kunskapen i början och samtidigt finns det en osäkerhet inför framtiden. Oftast har många familjeproblem med uppehållstillstånd och andra byråkratiska krångel. Föräldrarna hittar inga jobb samtidigt ställer socialen olika krav på dem (Bertil).

I många invandrarfamiljer kan barnen bättre svenska och är mer integrerade i samhället än föräldrarna. På grund av detta låter föräldrarna barnen ta över alla kontakterna med det svenska samhället. Många barn börjar tolka för föräldrarna på vårdcentralen och i sina skolor. Föräldrarna blir beroende av sina barn och tappar sin auktoritet (Junas). Barnen går i skolan och utvecklas oftast snabbare än föräldrarna vilket leder till att barnen tar även makten i familjen. Föräldrarna hinner inte med alla dessa krav som ställs framför dem. Barnen tar över kontrollen i hemmet. Barnen börjar komma sent hem och är ute med kompisarna till midnatt (Bertil).

Bertil beskriver den problematik som uppstår inom vissa familjer med invandrarbakgrund i Landskrona. Han menar att föräldrarna med invandrarbakgrund inte hinner anpassa sig till alla krav som ställs på dem i det nya samhället och de unga utnyttjar situationen genom att ta över kontrollen. Intervjupersonen Bella menar att invandrarbarn upplever livet i Sverige som hårt och säger följande:

Redan i skolan upptäcker invandrarungdomar nackdelar med att vara invandrare genom språket och det kulturella arvet som inte stämmer med majoritetens. Utan föräldrarnas hjälp att övervinna dessa svårigheter löper de större risk att bli asociala.

Bella anser att invandrarföräldrarnas dåliga anpassning i svenska samhället påverkar ungdomarnas resultat i skolan. Många invandrarfamiljer har inte alls någon utbildning från hemlandet och de kan inte hjälpa sina barn med hemläxor.

5.4 Ungdomars utanförskap

Flera av intervjupersonerna anser att ungdomarnas utanförskap när det gäller arbete och ansvar leder till deras brottslighet. I denna mening säger intervjupersonen Bella följande:

Alltså, jag tror att ungdomsbrottslighet beror på deras utanförskap, så att de inte har andra alternativ. Efter deras avslutade gymnasier har de inte något riktigt mål i livet. När en ungdom är utanför arbetsmarknaden för länge blir risken större att hamna i brottslighet.

Bella förklarar att en stor del av ungdomar i Landskrona är arbetslösa och de har en massa ledig tid som de inte vet hur de ska använda. Praktikerna Calle och Sara säger:

Ungdomar känner sig inte delaktiga i samhället. De är passiva konsumenter som leder till att de gör tvärt emot vad vuxna förväntar av dem (Calle).

Familjesituationen gör att de unga inte får det stöd och den hjälp de behöver hemifrån. Invandrarföräldrar som har svårigheter att etablera sig i samhället, överför detta problem lätt till deras barn, som i sin tur riskerar att hamna i ett långvarigt utanförskap. Betydelsen av att ha goda kontakter inom arbetslivet gör också att dessa ungdomar har större svårigheter att komma in i samhället (Sara).

Calle menar att ungdomarna i Landskrona inte är tillräcklig inkluderade i samhällsplaneringen när det gäller fritiden, arbetet och bostaden. Ungdomar har inga valmöjligheter, samtidigt har de ingen makt att påverka sina intressen. De går i skolan men de vet redan att det blir svårt för dem att få något jobb eller en bostad. Praktikern Carina tycker att ungdomars utanförskap leder till brottsliga beteende på följande sätt:

Ungdomar tittar på filmer, lyssnar på musik, och det är okej får de att göra brottsliga gärningar. Det behövs mer vuxna förebilder för att stödja ungdomarna i olika situationer.

Carina menar att på grund av sitt utanförskap i samhället utvecklar ungdomarna idag inget ansvar i relation till samhället. Detta leder till att de lätt påverkas av negativa media och våldsspel. Ungdomarna uppfattar till sist att våld och andra negativa beteenden är normala. Praktikern Bertil anser att ungdomar utvecklar våldsamhet genom påverkan av media och genom känslan av utanförskap från samhället. Bertil slutar sin diskussion om mediernas påverkan med att säga:

Ungdomar mellan 14 och 20 som har en kriminell krets vill bli snabbt rika och hitta en negativ tillhörighet. Det är inte ovanligt i dag att höra att en 15-åring har varit med och rånat en bank.

Intervjupersonerna David och Pelle anser att ungdomar i Landskrona inte får tillfälle att jobba och träna sig i att ha ansvar och på grund av detta utvecklar de ett utanförskap och ett brottslig beteende. Han säger:

De vill tjäna snabba pengar och de tycker att det är bra sätt att göra det genom att göra brotten, råna folk och så där. Så får de snabbare pengar än om de skulle jobba (David).

Man måste arbeta extra med anhöriga och föräldrar till dessa ungdomar. Man måste bygga upp nätverk kring ungdomarna. Ett nätverk kan t.ex. ha bestått av ungdomen, en anhörig, någon ansvarig i projektet, en övervakare och någon myndighetsperson. Metoden som man kan använda kan bestå av fritidsaktiviteter, motiverande samtal, utbildning och läxhjälp i basämnen. För att möjliggöra ungdomars delaktighet i samhällsaktiviteter måste dialogen mellan unga och beslutsfattare förbättras (Pelle).

5.5 Familjens förhållande

Praktikern Erik bor i Landskrona centrum och han säger att han privat känner några av dem ungdomar som är brottsliga och att han har kännedom om situationen i deras familjer. Om förhållanden i familjen som orsak till ungdomars brottslighet säger han följande:

Oftast är det ostabilt i familjen där barn påverkas starkt vilket kan leda till kriminalitet. Om man har familj som fungerar är det mindre möjlighet att ungdomar hamnar i kriminallitet. Det är viktigt att föräldrarna vet vad som händer i skolan och att de ser till att barnen är aktiva i olika föreningar. Föräldrarna måste ha kontroll över barnen så att det vet vad som händer.

I detta sammanhang anser praktikern Sara följande:

Föräldrar har ibland ingen kunskap om vad deras barn gör utanför hemmet. De kontrollerar inte barnets beteende för att skapa insyn i vad barnet gör på sin fritid, var barnet håller hus och vilka kamrater barnet umgås med.

Vidare förklarar Erik att föräldrar som har brottsliga ungdomar inte känner till vad de gör i skolan och på fritiden. Dessa ungdomar uppfostras, enligt Erik, på gatan utan någon kontroll av föräldrarna. Erik pratar om andra problem inom familjen och säger:

Det är också andra problem inom familjen som orsakar att barn börjar med brott som att barn inte har bra förhållande hemma på grund av att föräldrarna är missbrukare.

Erik förklarar att det är mest alkoholmissbruk hos föräldrarna men att det finns några fall av narkotikamissbruk också. Intervjupersonerna Bella och Sara tar upp föräldrarnas låga utbildning och deras arbetslöshet som en orsak till att barn börjar med brott:

Det är också oftast att föräldrar till barn som är brottsliga är lågutbildade eller saknar arbete. Detta orsakar att i vissa familjer leder barn föräldrarna och tar roll som vuxna istället. Detta kan även leda att ungdomarna blir brottsliga (Bella).

Familjen är jätteviktig och föräldrarna måste vara föräldrar och ta ansvar. Man får aldrig ta ansvaret från föräldrar. De föräldrarna med invandrarbakgrund är ibland osäkra vad de få göra och vad de få inte göra med tanke på att man ska förlora sina barn om man slå dem i Sverige. På grund av detta släpper de taget istället för att kämpa. Tonåringar är jobbiga oavsett i vilken del av världen dem kommer. Men föräldrar måste hålla fast vid sina regler som är klar och tydlig i vad de vill. Föräldrar måste bestämma och sätta gränser (Sara).

Lågt utbildade föräldrar jobbar ofta mer än åtta timmar, vilket innebär att de inte har tillräcklig tid att umgås och leda sina barn, menar intervjupersonen Bella. Föräldrarna som saknar arbete är bidragsberoende och de har inte tillräckligt att erbjuda sina barn när det gäller materiella saker, anser Bella, och förklarar ”De vill ha det senaste märket av kläder eller mobiltelefon som andra ungdomar har”. Vidare resonerar praktikern Anna på följande sätt:

Det första problemet som orsakar ungdomsbrottslighet är arbetslösheten hos föräldrar. Det finns en hel del familjer som är bidragsberoende i Landskrona. I dag har ungdomarna mer materiella saker som t ex mobiltelefon eller mp-3 spelare. De ungdomarna vars föräldrar inte har råd för dessa materiella saker stjälar från andra barn för att få status i gruppen.

Bland de andra intervjupersonerna som tar upp arbetslösheten hos föräldrar som orsaken till ungdomarnas brottslighet är Erika:

Jag tycker att största orsaken till ungdomarnas brottslighet är arbetslöshet hos vuxna. Om föräldrar jobbar och trivs bra tillsammans så trivs barnen också. Föräldrarna måste vara även bra förebilder för sina barn. Om föräldrarna är passiva och oansvariga medborgare då blir barnen också det.

Praktikern David som har en lång arbetserfarenhet med brottsliga ungdomar säger:

Många familjer är inte delaktiga i ungdomens liv. Alla ungdomar behöver bekräftelse och uppmuntran hemifrån. Det är många faktorer som spelar in när man analyserar varför en ungdom blir kriminell. Detta kan bero på familjen, kompisar, bostadsmiljön, ekonomin osv.

David menar att föräldrar inte deltar tillräckligt i ungdomarnas aktiviteter som t ex skolan, och fritiden. På grund av detta befinner sig ungdomarna utanför föräldrarnas kontroll.

5.6 Dålig utbildning

Praktikern Calle pratar om bristande utbildning som en av orsakerna till ungdomsbrottslighet. Ungdomarna kan även bli kriminella genom att skolan inte fångar upp dem i samband med skolk och bråk menar Calle. I samband med detta säger han följande:

Kommer man bort från skolan och från föreningslivet blir risken stor att ungdomar blir kriminella. Oftast dåliga resultat i skolan och föräldrar som inte hinner med barnets negativa utveckling kan leda till destruktivt beteende. I dag är det mycket skolk i skolan och detta måste följas upp direkt av skolan.

Calle menar att brottslighet tenderar att uppstå när ungdomar börjar skolka på grund av att de tappat viljan för skolan. Calle förklarar att vissa föräldrar från arbetsklassen och de med invandrarbakgrund inte skapar tillräckliga förutsättningar för skolarbetet för sina barn genom uppfostran. Enligt honom ses otillräckliga framtida förutsättningar hos dessa barn redan i skolan genom deras svårighet i skolarbete och genom skolket. Även praktikerna Erik och Jonas anser att skolka kan leda till brottslighet bland ungdomarna.

Om barn börjar skolka eller har dåligt resultat i skolan så kan det hända att de börjar med missbruk och är på väg till kriminalitet (Erik).

Skolan är en viktig arena där lärarna har en viktig samhällsroll. Skolan har jättestort ansvar i förebyggande arbete, tycker jag. Men det som händer är att vissa ungdomar tolkar skolan som fiende. Skolan måste anstränga sig mycket mer i ungdomarnas problematik. Det som är ett stort problem är att vissa lärare inte är kompetenta pedagogiskt (Jonas).

Praktikerna Erika och Martin hänvisar till skolans ansvar för ungdomars skolka och säger följande:

Skolan är mycket viktig aktör för alla ungdomar och där ska politikerna anstränga sig mer. Ungdomarna ska inte se skolan som fiende och ha en negativ bild av lärare. Man ska arbeta mycket med relationer då kan man även föra en vettig dialog med ungdomarna (Erika). Lärarna måste skapa bättre trygghet och trivsel i skolan och att bli bättre på att ge hjälp och stöd till elever med särskilda behov. Lärarna säger att de inte har tid att rätta läxorna så att undervisningen ligger hos föräldrarna som inte kan eller inte har tid att förhöra barnen. Jag tror att lärarna kan hjälpa till eftersom att barnen är i skolan mellan 5-7 timmar om dagen. Det finns barn som kanske inte har någon att prata med och då kanske just eleven vänder sig till läraren. Lärarna borde ha en kurs för att kunna prata med de elever som har det svårare än andra (Martin).

5.7 Tidig gängbildning

Om ungdomarnas gängbildning och gängtillhörighet som orsak till brottslighet uttalar sig flera intervjupersoner. Praktikerna Erik och Sara pratar om orsaker att ungdomar söker sig i ett gäng genom att hänvisa till deras ålder:

Det är den tiden när ungdomarna börjar lämna hemmet och börjar söka andra arenor. Detta sker vid 12, 13- års ålder när kompisar är väldigt viktiga. Ungdomarna utvecklar även identitet i dessa åldrar och hittar sina egna grupper. Har man fel kompisar finns risken att man hamnar i en kriminell krets samtidigt som föräldrarna inte märker detta (Erik).

Sara anser vidare att vissa ungdomar lär sig brottsligt beteende i grupper med sina jämnåriga.

Det finns få fritidsmöjligheter för ungdomar här i stan, vilket gör att det bildas gäng som fördriver sysslolösheten på gator och torg. Det gör att det naturligtvis ökar risken för ungdomar att hamna i en negativ utvecklingsriktning med gängbildningar som leder vidare till lättare och allt grövre kriminalitet. För att förebygga av detta problem behövs ett bättre samarbete mellan oss, skolan, polis, andra institutioner och framför allt föräldrarna.

Praktikerna Carina och Pelle förklarar hur ungdomar börjar med brottsliga handlingar på grund av grupptricket eller våld i gängen:

Oftast är det grupptrick av kompisarna när man börjar med små brott. Ungdomarna är inte medvetna vilka konsekvenser detta kan ge (Carina).

Det vanligaste brott är stjäla, men det är våldsamt också. Ungdomarna vill lösa problem med våldsamt. Ett av effektiva sätt är att man försöker bli nära de, att man aktivera de med någon aktivitet. Man försöker visa de, det här är fel och det här är rätt (Pelle).

Carina anser att vissa ungdomar påverkas av kompisars brottsliga beteende och att de begår brott för att det gör också deras jämnåriga kompisar. Som nya medlemmar i ett gäng börjar ungdomar med små brottsliga handlingar för att få status i gänget menar Carina och förklarar:

När man börjar med brott så är det vanlig att börja med snatteri. Senare kan detta utvecklas i lite större brott så som bilstöld. Ungdomar vill få status i gänget och bli accepterade och vill etableras i gänget. Man utvecklas och börjar göra ännu mer avancerade brott.

Praktikern Carina ser ungdomarnas brottsliga handlingar i ett gäng som en kamp för status i gruppen. Genom denna kamp vill ungdomarna skaffa sig en position och bli accepterade i den omgivning i vilken de befinner sig, menar Carina. Intervjupersonen Erika hävdar att ungdomarna söker sig till ett gäng för att det är en livsstil hos dagens ungdomar:

Det att begå brott är mest livsstil hos ungdomarna, att söka sin identitet genom vägen som vuxna eller samhället tolkar som fel väg.

5.8 Brottslighet hos barn

Vi har funnit i vår analys av intervjuerna att flera praktiker särskilt nämner brottsligheten hos de riktigt unga. Det handlar om brottslighet hos den unge som är under 15-års ålder. Vi anser att detta fenomen, barns brottslighet, förtjänar att få plats i denna analys. Några av praktikerna betonar således viktigheten hos denna mycket tidiga kriminalitet hos ungdomarna. Praktikern Carina tror att brottsligt beteende hos de unga börjar mellan 13- och 15-års ålder, när ”man gör sitt första våld eller kriminella akt” medan Erika tror att brottsliga beteende börjar i än tidigare åldrar:

Jag tror att de börjar redan som unga, kanske 9 eller 10, 11, kanske yngre, att man tar något i skola, mobiltelefon och sånt.

Intervjupersonen Anna anser att:

De som är under 15 har gjort sitt eget system av systemet vilket gör att de börjar med små kriminella gärningar. Oftast händer det att de inte får några konsekvenser av skolan eller andra myndigheter.

Med dessa utsagor vill praktikerna påpeka risken för den unga att gå vidare i mer avancerade brottsliga handlingar. Till dessa varningssignaler eller förkriminala beteende hos de unga hör småsnattande i skolan, upprepat skolk och vandalism i skolan och på gatan.

Vår analys av intervjuerna har visat hur praktikerna förklarar ungdomsbrottsligheten i Landskrona. I ett senare avsnitt jämför vi dessa förklaringar med de teoretiska förklaringar och de forskningsresultat om ungdomsbrottsligheten som redovisats i tidigare kapitel.

6. Vetenskapliga förklaringsmodeller

Avsikten med detta kapitel är att försöka ge läsaren en bild av de teoretiska förklaringsmodellerna till ungdomsbrottsligheten. Vi rör oss inom en bred tids spektrum då vi vill presentera välkända teoretiska förklaringar som lämnat avtryck i den senare forskningen. Vi använder oss av Travis Hirschis bok *Causes of Delinquency* (2009) som behandlar teorin om individuella sociala band till samhället. Den övergripande hypotesen i boken är att unga med svaga sociala band till samhället är mer brottsbelastade än unga med starka sociala band. Vi relaterar även Edwin H. Sutherlands och Donald R. Cresseys bok *Principles of Criminology* (1960) som behandlar teorin om differentiella associationer. Utgångspunkt i denna teori är att brottsligt beteende är inlärt och att inläring sker från primärgruppen. Ytterligare ett teoretiskt perspektiv ges i Robert K. Mertons bok *Social Theory and Social Structure* (1957) som behandlar den s.k. strain-teorin. Merton ansåg att samhällsstrukturen är grunden till uppkomsten av avvikande beteende och att orsaken till brottsligheten finns i samhället. På slutet, i sin bok *Delinquent Boys* (1964), förklarar Albert K. Cohen ungdomsbrottslighet med teorin om subkulturens inflytande.

Presentation av våra teoretiska förklaringar vill vi dock inleda med Ragnar Hauges resonemang om ungdomstiden för att i vår uppsats ge en bättre förståelse av begreppet ungdomar. Hauges (1971) ser ungdomstiden som är en övergångsfas. De är något annat än att vara barn och att vara vuxen. Det är en tid som i många avseenden skiljer sig från andra perioder i människans liv, hävdar Hauges. Vidare menar han att detta naturligtvis inte betyder att man betraktar ungdomsperioden som isolerad utan i samband med barnaåren eller den senare vuxna åldern. Denna period präglas av en interaktion av bland annat biologiska, psykologiska och sociala faktorer som gör ungdomstiden till en särpräglad period i människans liv. Hauges menar att ungdomarna måste finna en ny orienteringsgrund eftersom de i en viss mening har allt mindre kontakt med andra än sina jämnåriga. Samtidigt har de ännu inte fått insikt om de vuxnas liv. Hauges uppfattning är att ungdomar vill bli accepterade som vuxna men de blir inte fullt godtagna, samtidigt som de inte uppfattas som barn (ibid. s. 21-25).

Inlärningsteoretikerna ansåg att brottsliga individer har lärt sitt beteende på samma sätt som alla andra beteende som vi lär oss. Edwin Sutherland kan betraktas som inlärningsteoretikernas fader och han har utvecklat teorin om differentiella associationer (Sutherland, 1960). Sutherland förkastade således helt biologiska och psykologiska förklaringar till brottslighet och såg brottsligt beteende ur ett sociologiskt perspektiv (Sarnecki 2003, s 17-18). I traditionella samhällen var individen, enligt Sutherland, omgiven av släktingar. Den stora familjen bestämde hennes utveckling och hennes ambitioner. Med den industriella och demokratiska revolutionen utvecklades konkurrens, rörlighet och konflikter. Konsekvenserna var att individen bokstavligen inte visste vad som förväntades av honom (Sutherland 1960, s. 84). Sammanfattningsvis framhåller teorin att brottsligt beteende är inlärt och att inläringen sker genom interaktion med andra personer och ofta i grupper med nära, personligt relaterade medlemmar (ibid. s. 77- 80). Även om föräldrar inte är kriminella kan de, enligt Sutherland, stödja brottsligt beteende.

Enligt den s.k. strain-teorin, som har utvecklats av sociologen Robert Merton, är samhällsstrukturen i sig orsaken till uppkomsten av avvikande beteende i samhället. Samhälleliga strukturer fungerar, enligt denna förklaringsmodell som social kontroll och för en anpassning av människors uppförande till samhälliga normer. Merton beskriver fem olika strategier för anpassning. *Konformitetsstrategin* beskriver Merton som individens anpassning och etablerande i samhället. Individen har etablerat sig i samhället och individen har bra ekonomi eller den är välutbildad. Dessa individer riskerar inte brottslighet. *Innovationsstrategin* betyder att individerna har antagit samhällets mål men saknar medel att uppnå sina livsmål. I dessa situationer händer det ofta, enligt Merton, att individen väljer alternativa sätt att uppnå målen och detta sker då inte sällan genom ett avvikande beteende. I *Ritualismstrategin* beskriver Merton individer som använder sig av samhällets tillåtna medel men förlorar målet ur sikte. Dessa individer utvecklar inte något avvikande beteende. *Tillbakadragandestrategin* handlar om individer som står utanför samhället. Dessa individer har hittat andra mål än de som samhället satt upp. *Upprørsstrategin* handlar om individer som gör revolt mot samhällets normsystem och de som vill ha förändringar i den sociala ordningen. Dessa individer bryter mot lagen genom sin kamp för samhällsförändring (ibid. s. 141-157). Mertons strain-teori har dock inte undgått kritik. Teorin förklarar till exempel, enligt kritikerna, inte brottsligt beteende hos andra än underprivilegierade individer (Sarnecki 2003, s 159-162).

Även Subkulturteoretikerna (Cohen 1964) ser vanligen ungdomsbrottslighet som ett arbetarklassproblem. Familjens status i samhällets struktur bestämmer barns status i framtiden. Albert K. Cohen var under 1900-talet student hos både Merton och Sutherland och gjorde därför ett försök att samordna bådas teorier (Sarnecki 2003, s 164). Enligt Cohen gäller medelklassens normer i samhället, normer som arbetarklassens barn har svårt att uppfylla när de vill nå sina statusmål i samhället. Cohen anser att arbetarklassbarn redan från början befinner sig i en oförmånlig position när det gäller medelklassvärderingarna. Föräldrar med hög status i samhället kan försörja sina barn med pengar, kläder, bilar, hem och andra saker medan föräldrar med lägre status inte kan försörja sina barn på samma sätt. Ungdomar i arbetarklassen ser sig som misslyckade personer i framtiden, och på grund av detta revolterar de mot medelklassvärderingar (Cohen 1964, s. 77-117). Cohen ser alltså ungdomsbrottsligheten som ett arbetarklassproblem. Bakgrunden till brottsligheten finns i pojkarnas (ofta handlar det om pojkar) situation i de fattiga delarna av storstaden. Han ser också ungdomsbrottsligheten som ett gruppfenomen där brottsliga normer och värderingar överförs mellan individer i gäng. Ungdomar söker sig till gäng i sitt sökande efter identitet och skydd. Denna arbetarklassens brottsliga subkultur kännetecknas av bl.a. strävan efter kortsiktiga tillfredsställelser av behov, istället för av den mer långsiktiga orienterade nyttointställningen som finns hos de unga i medelklassen (Sarnecki 2003, s 164).

Ett genomgående tema i de flesta av kontrollteorierna är att det är den så kallade sociala kontrollen som det omgivande samhället och individerna själva utövar på beteendet som avhåller ungdomarna från att begå brottsliga handlingar. Det är olika former av social kontroll som leder till att ungdomar håller sig till rådande normer. Travis Hirschi är förgrundsgestalten för denna typ av kontrollteorier (Sarnecki 2003, s 217-218). Hirschi uppfattar brottsliga handlingar som resultat av vad han beskriver som svaga individuella band till samhället (Hirschi 2009, s. 16). De sociala banden har enligt Hirschi fyra beståndsdelar: **a)** Individens anknytning till de nära personerna såsom föräldrarna, kamrater, lärare och andra medlemmar i ett samhälle. Hirschi hävdar att brottsligt beteende är mindre troligt om ungdomarna är anknutna till dessa personer (ibid. s. 16-19). **b)** Individens band till samhället kan även utgöras av investering av tid, energi och resurser i socialt positiva samhällsnormer. Hirschi anser att ungdomar som tar del i etablerade samhällsaktiviteter är mindre benägna att begå brottsliga handlingar (ibid. s. 20-21). **c)** Individens band till samhället kan även bestå i skilda engagemang i vardagslivet. Här hävdar Hirschi att ungdomar i dag har mycket fritid. Om denna fritid inte är meningsfull sysselsättning riskerar de att istället engageras i brottsliga

aktiviteter eftersom sådana aktiviteter erbjuder spänning (ibid. s. 192). Meningsfullt sysselsätta ungdomarna har helt enkelt mindre tid och möjlighet att begå brott. Hirschi utgår ifrån att individer begår brott om det är lönsamt och om tillfälle ges. Saknas tillfälle är det svårt att begå brott oavsett hur lönsamt det än är (ibid. 21-23). **d)** Individens band till samhället kan även, enligt Hirschi, bestå i den unges uppfattning om den moraliska giltigheten av gemensamma sociala värderingar och normer. Hirschi anser att ungdomarna som uppfattar och accepterar normerna om vad som är brottsligt och icke-brottsligt har svårare att begå brott eftersom detta strider mot deras övertygelse. Ungdomar som tror att brottsliga handlingar inte är allvarliga löper också större risk att begå brott (ibid. s. 208).

7. Sarnecki – en praktisk teoretiker?

De förklaringar vi funnit i vår kriminologiska litteratur som vi anser ligger närmast praktikernas förklaringar är Jerzy Sarneckis. De punkter som vi nämnt ovan från praktikernas intervjuer stämmer i hög grad med de förklaringar som Jerzy Sarnecki beskriver. Dessa punkter är satsningen på ungdomssysselsättningen, på bostadspolitik, på familjer med invandrabakgrund, på familjens förhållande och på utbildning hos ungdomarna.

Vår uppfattning är att praktikernas erfarenhet av ungdomsbrottslighet i Landskrona förknippas till stor del med ungdomar med invandrabakgrund som bor i Landskronas centrum. En stor del av befolkningen i denna del av Landskrona är familjer med invandrabakgrund som, enligt praktikerna, inte är tillräckligt integrerade i det svenska samhället. Dålig integration enligt praktikerna förknippas med bostadspolitiken, segregationen, samhällets institutionella uppfostran av barn, ungdomarnas skolrelaterade problem och invandrarfamiljens anpassning i det nya samhället. Det handlar således om vad man ser som lokala frågor och problem som man möter dagligen i sitt arbete.

Den viktigaste frågan inom den kriminologiska forskningen är, enligt Sarnecki (1981), frågan om orsaker till att människor begår brott. Denna fråga har ägnats omfattande empirisk och teoretisk forskning från vilka vi kan, som vi sett i det föregående kapitlet, få en stor mängd av delsvar (ibid. s. 261). Det finns alltså inget entydigt svar. Delsvaren, de olikartade förklaringsmodellerna ger oss dock en viss insikt om orsakerna till att människor, i vårt fall ungdomar, begår brott (ibid. s. 261).

Vi har valt att i detta kapitel separat diskutera Jerzy Sarneckis forskningsresultat om ungdomskriminalitetens orsaksfaktorer och de förklaringar som den lett fram till. Orsaker till vår särbehandling av Sarnecki är att hans förklaringsmodeller ligger närmast praktikernas sätt att förklara ungdomarnas brottslighet och den är mest relevant för Sverige. Vi diskuterar historiska orsaker, arbetslöshet, utbildning, invandrarbakgrund, familjrelationer och gäng med en huvudsaklig utgångspunkt i kriminologiska arbeten av Sarnecki (1981) som *Ungdoms brottslighet* och (1982) *Varför är det så svårt*. Sarnecki bygger sin förklaringsmodell om ungdomskriminalitetens orsaksfaktorer i Sverige på vetenskapliga undersökningar av verkligheten, iakttagelser och därav gjorda erfarenheter från bl.a. Statens offentliga utredningar "Unga lagöverträdare" (SOU 1972:76, SOU 1973:25 och SOU 1974:31), rapporter av Statistiska centralbyrån och Brottsförebyggande rådets rapporter där han själv arbetat.

En av förklaringar till ungdomsbrottslighet från Sarneckis (1981) studier är att ungdomar som har problem med att klara av skolarbetet löper större risk att bli asociala än ungdomar som klarar det bra. Eftersom skolan är den institution som ungdomarna vistas mest i är det också här ungdomarnas problem blir synliga. Får en ungdom känslan av att vara misslyckad kan det leda till skolk som i sin tur kan leda till kriminalitet, med andra ord vill ungdomen kompensera sitt misslyckande och skaffa sig status genom exempelvis kriminalitet. Sarnecki menar att det är vanligt att ungdomar som har det svårt i skolan börjar skolka och då söker sig till platser där det finns människor med kriminell livsstil (Sarnecki 1981). I dessa situationer söker ungdomarna sig utanför skolans värld in i ett gäng. Ett sådant gäng av problemungdomar som har skolproblem kan t ex söka självförverkligande i en intensiv brottslig verksamhet. Skolproblem innebär också att ungdomar även i framtiden får svårt att finna tillfredställelse och möjlighet till självförverkligande i vidareutbildning och arbetsliv (ibid. s. 120).

Utifrån sin forskning anser Sarnecki (1981) att utländska ungdomar löper större risk att komma in i en kriminell utveckling än svenska. Utländska ungdomar är, enligt Sarnecki, betydligt oftare arbetslösa än svenska. Misstron och motviljan mot utlänningar och invandrarungdomars svårighet att hitta en identitet mellan föräldrarnas och omgivningens kultur gör dem mer sårbara (ibid. s. 120). En förklaring till att invandrarungdomar eller andra generationens invandrare hamnar i avvikande beteende ser Sarnecki i ungdomarnas relationer till sina föräldrar. Föräldrarna företräder ett kulturmönster som är helt annorlunda

än de som finns i det svenska samhället, i skolan och bland ungdomarnas kamrater. Bidragande orsak till störningar och konflikter är även föräldrarnas dåliga svenska språk och barnens dåliga ursprungslands språk. Ytterligare en aspekt är att många föräldrar med utländsk bakgrund jobbar så hårt så att de helt enkelt inte har tid och möjlighet att ta hand om sina barn ordentligt. Deras mål är att på så kort tid som möjligt skaffa pengar och detta innebär flera jobb och även arbete på kvällen och helger (ibid. s. 122). Dessa ungdomar riskerar att hamna under inflytande av socialt avvikande kamrater (ibid. s. 122). Sarnecki skriver även att utlänningar löper större risk att upptäckas i samband med brott än svenskar på grund av deras utseende och beteende (ibid. s. 116).

Miljön har också betydelse för beteendet och därmed för kriminaliteten, anser Sarnecki (1981). Denna förklaringsmodell baserar Sarnecki på preliminära versionen av rapporten "Ungdomsproblem i Stockholms förorter" där konstateras att man kan urskilja två huvudtyper av förorter i Stockholm. Den ena typen består av omfattande villabebyggelse och befolkningen med högre genomsnittsinkomster. Den andra typen av stadsdel är förorterna med fler lägenheter i hyreshus och befolkningen har något lägre inkomster. I den senare typen av förorter bor oftast invandrare och socialhjälpstagarna och ungdomsproblem är betydligt vanligare än i den förra typen, enligt Sarnecki. I samband med detta skriver Sarnecki att detta tyder på att i Sverige finns idag en ganska tydlig bostadssegregation som styrs av socialgruppsstillhörighet. Vidare anser Sarnecki att i stadsdelar där det bor mest människor med sociala problem och avvikande beteende är risken för den unge större att komma i kontakt med brottsligheten än i stadsdelar där avvikande beteende är sällsynt (ibid. s. 77-80).

Den viktigaste faktorn när det gäller det lilla barnets utveckling är, enligt Sarnecki, barnets relationer till föräldrar. I detta sammanhang framhåller Sarnecki (1981) att de mest brottsaktiva pojkar har påtagligt sämre relationer till sina föräldrar än de som inte registrerats för brott eller haft lägre brottsbelastning (ibid. s. 130). Många föräldrar klarar inte av sin föräldraroll, utan ger upp försöken att leva upp till den under längre eller kortare perioder, något som orsakar att barnen i dessa familjer löper stor risk att få en bristfällig norminlärning (ibid. s. 132). Enligt Sarnecki registreras ungdomar från ofullständiga familjer, där modern inte sammanbor med barnens biologiska fader, oftare i samband med brott än ungdomar från familjer där båda föräldrarna finns i hemmet (ibid. s. 134). Ungdomar från splittrade familjer löper större risk att bli registrerade för brott på grund av händelser som föregått skilsmässan. Sarnecki skriver även att en ensam förälder kan ha särskilt svårt att ge

barnet den konsekventa uppfostran som tycks vara en så viktig faktor för att barnet skall klara sin sociala anpassning bra (ibid. s. 136).

Inom socialpsykologin betraktas ungdomstiden traditionellt som en period under vilken den unge växer ifrån familjen och in i gemenskapen med de jämnåriga. Gängtillhörighet har förts fram av många forskare som en betydande orsak till ungdomskriminalitet. Frederic M. Thrasher (1963) anser att majoriteten av ungdomsgäng utvecklar sig från spontana grupper av pojkar från samma kvarter eller bostadsområde som umgås på grund av jakt på affärer eller nöje (ibid. s. 25). Enlig hans uppfattning har familjen den mest viktiga rollen i planeringen av fritidsaktiviteter för barn. Barn som själva planerar sin fritid, särskild i trångbodd eller slummiljö, är närmast förutbestämda till ett liv i gänget. Thrasher skriver att barn som en gång testat det spännande livet på gatan anser att sysselsättning med konstruktiv verksamhet är tråkig och otillräcklig (ibid. s. 65-66). Även resultaten av Shorts & Hughes (2006) undersökning av ungdomsgäng visar att gänget är en viktig social grupp för den unge. Gänget har gemensamma symboler i form av färg på kläder, klädstil och etc. Detta uppfyller behov såsom beskydd, makt och solidaritet för ungdomar (ibid. s. 86). Hauge (1971) vill emellertid genom sina studier avliva myten om de kriminella gängen. Enligt honom är ungdomskriminalitet i många fall ett resultat av att individen under trycket av vad han felaktigt upplever som de jämnårigas förväntningar, begår handlingar som han själv definierar som förkastliga (ibid. s. 20). Hauge anser att det är mycket viktigt för den unge att bli accepterad av sina jämnåriga, och rädslan för att ådra sig deras ogillande samt önskan att vinna deras erkännande blir i många fall en viktig vägledning för individens beteende. Enligt Hauges uppfattning består de flesta kriminella gäng av "laglydiga" ungdomar, som emellertid har fångats i ett nät av feltolkningar och missförstånd (ibid. s. 155).

Jerzy Sarnecki (1982) har, efter att studerat ett antal olika teorier kring bakomliggande orsaker till ett kriminellt beteende, arbetat fram en egen teori där han inriktar sig på orsaker till brottslighet hos svenska ungdomar för att söka svar på varför ungdomsbrottsligheten i Sverige ökat det senaste halvsekle. Han tror att en förklaring till ungdomsbrottslighet kan hittas i den historiska förändring av ungas situation i Sverige som skett det senaste seklet (ibid. s. 9). I de tidigare samhällsformerna var barn och ungdomar en del av arbetskraften. De jobbade inom jordbruket, hjälpte till med arbetet i hemmet och i hantverket. Genom detta tränades de successivt för sina vuxna roller. Sarnecki (1981) anser att genom att hålla ungdomar utanför det ansvar som deltagandet i produktionen innebär, blir ungdomar passiva

konsumenter. Ungdomar får inte tillfälle att träna sig i ansvarstagande, ta reda på gränserna för sin förmåga eller uppleva att deras egna handlingar påverkar deras egen eller andra människors situation. Detta kan leda till att ungdomar vägrar ta på sig något som helst ansvar när de får denna möjlighet eller blir de trotsiga och försöker göra allting tvärt emot vad de vuxna vill eller förväntar sig (ibid. s. 86-87). De kraftiga förändringarna i den sociala kontrollen över ungdomar i Sverige är en av största orsaker till ungdomskriminalitet (ibid. s. 275).

8. En jämförelse mellan de ”naiva” och de vetenskapliga förklaringsmodellerna

I detta kapitel återger vi vår jämförande diskussion av de förklaringsmodeller till ungdomsbrottsligheten som vi funnit vid vår undersökning. Ansatsen är att beskriva praktikernas ”naiva teorier” och jämföra dessa med vetenskapliga teoriernas särdrag.

En första fråga gäller de olika förklaringsmodellernas verkliga användning i praktiken. I artikeln ”The place of knowledge in social work activity” skriver Carew att det gjorts få empiriska undersökningar av vilken kunskap och vilka förklaringar som praktiker använder sig av (Carew 1979:349). Carew citerar Karpf som gjorde en sådan studie redan 1931 och då skrev:

There is little evidence that the caseworker used any other than the common sense concepts and judgements relating to the attitudes, emotional states, personality and personality traits of the clientand a host of other types of important problems and situations (Karpf 1931:350).

Carew ställer frågan om de som arbetar med sociala problem verkligen använder sig av de teoretiska kunskaper som de många gånger har. Han utför en undersökning på socialarbetare (Carew 1979). Denna studie prövade om ett litet urval av socialarbetare använde teoretiska kunskaper som grund för sin verksamhet i praxis. Resultaten tyder på att användningen av denna typ av kunskap var minimal. De medför också att ett antal av frågor som rör utvecklingen av kunskap för användning i det sociala arbetets praktik.

Praktikerna i vår undersökning saknar inte kunskaper om de teoretiska förklaringarna till ungdomsbrottslighet och behandlingsmetoder. De är socionomer, beteendevetare och fritidsledare. Men undersökningar har visat att dessa teoretiska kunskaper lätt får en mer undanskymd roll i mötet med ungdomarna (Olsson 1993). Professionella praktikers

kunskapande karaktäriseras, enligt Widinghoff (1995), snarare av ett postmodernistiskt än av ett modernistiskt tänkande. Istället för tro på och tillämpning av någon generell teori betonas värdet av stöd i olika teorier för att kunna uppmärksamma olika aspekter och få underlag för tolkning, gestaltning och kognitiv konstruktion.

I vår undersökning grundar de intervjuade praktikerna sina förklaringar till ungdomsbrottslighet i Landskrona på ett markant sätt på sina egna erfarenheter genom arbetet med ungdomarna. De lyfter fram lokala och närliggande orsaksfaktorer till ungdomskriminalitet. Praktikerna framhåller bristen på kommunens satsningar på meningsfyllda aktiviteter för ungdomarna, kommunens dåliga bostadspolitik som orsakar invandrarfamiljens segregation, otillräcklighet hos invandrarföräldrarnas kontroll och disciplin över deras barn som orsakas av dålig anpassning till det svenska samhället. Praktikerna framhåller även ungdomarnas utanförskap och deras förlorade förtroende för samhällets institutioner, bristen på stabilitet i familjen, ungdomarnas utbildningsnivå, tillhörande i brottsliga gäng och förkriminala beteende hos barn.

Medan praktikernas förklaringar belyser dagens problematik med konkreta fall från fältet har de teoretiska förklaringar en bred syn på orsaker till ungdomsbrottsligheten. De olika sociologiska teorierna ger i allmänhet en annan typ av förklaringar. Travis Hirschi, Edwin H. Sutherlands och Robert K Mertons teorier beskriver ofta de mer strukturella eller i samhället grundade orsakerna till att en individ hamnar i kriminalitet och de rör sig inom ett brett perspektiv. Teoretikerna har allmänna och omfattande orsaksförklaringar till ungdomsbrottsligheten. Vår förståelse av deras teorier är att de resonerar utifrån ett annat samhällsperspektiv samt härtill dels även från en annan tid där verkligheten inte ser ut som i Sverige. Exempelvis ligger kontrollteoretikernas utgångspunkt att försöka förklara varför man inte begår brott i variationer i individens anknytning till den nära omgivningen. Förklaringen ser Hirschi i bristande investering av tid, energi och resurser för att anpassa sig till sociala normer och förväntningar, bristande engagemang i vardagslivet, liksom bristande informell yttre kontroll och grad av självkontroll, (Se sammanfattningen av Hirschis teori). Ett annat exempel är inlärningsteorin som ser brottsligheten som ett beteende som lärs in som andra beteenden, genom social interaktion med andra. Här betonas alltså socialisationens betydelse i allmänhet medan våra intervjuade praktiker framhåller skolk som en del av problemet.

Våra intervjuade praktiker talar inte i teoretiska termer med hjälp av vetenskapliga begrepp. De talar ett vardagsspråk om orsaker till ungdomskriminalitet i Landskrona. Vardagslärande blir, menar Widinghoff (1995), också en källa till att utveckla vår syn på kunskap. Polkinghorne och Widinghoff anser t.o.m att mer professionellt verkande praktiker (som till exempel psykolog eller psykoterapeut) tillämpar vetenskaplig kunskap endast i begränsad utsträckning (Polkinghorne 1992, se Widinghoff 1995).

Ibland är praktikernas kunskap baserad på teorier. Mest baseras den dock i praktikernas tidigare erfarenhet och i de tidigare lösningarna av problem med ungdomarna i Landskrona. Enligt Widinghoff (1995) ger våra vardagsföreställningar oss, i likhet med de vetenskapliga teorierna, tillgång till förståelsekategorier som gör det möjligt för oss att urskilja olika aspekter och grunda vårt handlande eller som Löfberg (1990) påpekar att människans lärande alltid är en nykonstruktion av kunskap för den enskilde och att även det vardagliga lärandet därför kan jämföras med forskning. Vissa forskare betonar således likheter mellan forskningen och de naiva teorierna.

Praktikerna tenderar att se på varje problem som unikt och så skapar praktikerna nya kunskaper. De etablerar nya "naiva" teorier utifrån sin egen kunskap. Widinghoff anser dock att aktiviteten att lära i vardagen inte är principiellt annorlunda än aktiviteten att forska (Widinghoff 1995).

Andra framhåller olikheterna mellan forskningen och de naiva teorierna. Ur forskarens synpunkt är praktikerna "forskningsförbrukare", d.v.s. de subjekt som ska tillägna sig och i handling realisera forskningens kunskapseffekter, menar Eliasson (1987). Hon anger ett antal specifika krav som skiljer ut den vetenskapliga kunskapsbildningen från den vardagliga kunskapsbildningen. Hon anser att den vetenskapliga verksamheten, till skillnad från lärande i olika vardagssituationer, kräver att dess produkter offentliggörs. Detta betyder att den kunskap som man nått görs tillgänglig för andra. Kraven på forskning hör också till att man måste redovisa hur man gått tillväga. Man måste behärska metodologiska regler och principer. I samband med detta betonar Eliasson forskningens då till skillnad från vardagskunskapens, kritiska förhållningssätt (Eliasson 1987)

De vetenskapliga teoretiska förklaringsmodellerna om olika orsaker till ungdomsbrottslighet, som vi presenterat i vår uppsats, är ofta generellt formulerade. Dessa teorier nämns inte i sin

ursprungliga form av praktikerna i Landskrona. Däremot vet vi inte om de på ett mer uttalat sätt används av praktikerna i arbetet med ungdomarna. Sheppards (1991) forskning indikerar att professionell träning och teorin verkligen har en effekt på praktiken. Men hur den teoretiska kunskapen verkligen påverkar praktiker, enligt Sheppard (1995), har ofta visat sig oklart och svårt att kartlägga.

Praktikerna i vår undersökning har svårigheter att beskriva sina kunskaper i vetenskapliga generella formuleringar. De tar upp problem ofta som berättelser om det egna arbetet. Dessa berättelser ser ut som obearbetade vardagsexempel men de kan ses också som levande illustrationer av vardagskunnande.

Sheppard (2000) föreslår att praktiker borde göra mer vetenskapligt baserade val. Praktikerna borde tydligare demonstrera arbetsuppgifternas komplexitet. Mycket av den inläring som sker in i praxis sker utan användande av skrivna rapporter. Resultatet av detta är en utveckling mot ”personifierad kunskap” eller ”praxis folklore”. Denna kunskap är endast personligt känd snarare än allmänt tillgänglig (t.ex. genom böcker). Praktisk kunskap är även mer begränsad och ofta baserad på en arbetsgrupps erfarenhet. Den är sällan skriven och nästan aldrig vitt spridd. Den är föremål för *ad hoc* lösningar och den är ett informellt hjälpmedel i högre grad än social forskning (ibid. s. 265-284).

9. Sammanfattning och förslag till fortsatt forskning

Syftet med denna uppsats har varit att göra en jämförelse mellan olika förklaringsmodeller till ungdomsbrottslighet, nämligen de vetenskapliga teoriernas och hur praktikerna i de naiva teorierna förklarar brottslighet bland ungdomarna i Landskrona. Fokus ligger på skillnader och likheter mellan dessa två synsätt och vi fann att teoretikerna och praktikerna ofta betonar samma faktorer men ser dem ur olika perspektiv.

När det gäller den första typen av förklaringsmodellen använder vi oss av bland annat Travis Hirschi, Edwin H. Sutherland, Robert K Mertons, Jerzy Sarnecki och Frederic M. Thrasher. När det gäller den senare typen av förklaringsmodellen använder vi oss av fjorton intervjuer med dem som arbetar praktiskt i Landskrona.

Det som är studiens styrka enligt vår mening är att den ger en inblick i skillnader men också likheter mellan teoretikernas och praktikernas förklaringsmodeller till ungdomsbrottsligheten. De teoretiska förklaringarna har en bred syn på orsaker till ungdomsbrottsligheten medan praktikernas förklaringar belyser dagens problematik med konkreta fall från fältet.

Vår uppfattning är dock att praktikernas förklaringsmodeller till ungdomsbrottslighet kan jämföras med vetenskapliga förklaringsmodeller. Teoretisk kunskap finns i praktikernas bakgrund och har en effekt på deras naiva teorier. Vi vet dock inte vilken roll de spelar i mötet och behandlingen av vardagliga problem med ungdomarna i Landskrona. Praktikerna lyfter fram lokala och närliggande orsaksfaktorer till ungdomskriminalitet och belyser dagens problematik med konkreta fall från fältet.

Ett karakteristiskt drag i praktikernas ”naiva teorier” är att ungdomarnas situation och motiv förklaras med någon form av utsatthet, i det förflutna eller i nuet. I sina förklaringar försöker praktikerna hitta lösningar för att bli effektivare i sitt arbete, medan forskningar försöker förstå och förklara problem och dess sammanhang. Teoretiska förklaringar har en bred syn på orsaker till ungdomsbrottsligheten och de resonerar utifrån ett annat samhällsperspektiv samt till dels även en annan tid där verkligheten inte ser ut som i Sverige.

Praktikernas förklaringsmodeller och Jerzy Sarneckis teorier har enligt vår uppfattning tydliga likheter. Detta på grund av att Jerzy Sarneckis undersökningar är baserade på ungdomsproblematiken i det svenska samhället och de rör orsakerna till ungdomsbrottslighet som praktikerna möter i sitt vardagliga arbete. Praktikernas och Jerzy Sarneckis förklaringar visar en mer konkret bild av orsakerna till ungdomarnas brottslighet.

Vi vill till slut ta upp tre frågeställningar för fortsatt forskning. Först vill vi påpeka att några av praktikerna i vår undersökning hade en socionomexamen som bakgrund. De flesta hade emellertid inte denna bakgrund. Detta innebär att vissa av praktikerna har läst en hel del om teoretiska förklaringar till ungdomskriminalitet. Vi kunde dock inte dela upp vårt begränsade material i undergrupper. Detta kan bli en fråga för fortsatt forskning för att närmare utröna betydelsen av teoretisk kunskap: Hur skiljer sig praktiker med olika utbildningsbakgrund åt när det gäller perspektiv på och förklaringar till ungdomsbrottslighet?

Vår andra synpunkt är att fortsatt forskning naturligtvis är mycket viktig när det gäller just förhållandet mellan teori och praktik. Ofta klagar man på att de akademiska och teoretiska förklaringarna inte kommer praktikerna till godo t ex inom vården? Richard Swedberg diskuterar förhållandet mellan sociala teorier och praktik i Tocquevilles tänkande. Vad Tocqueville bidrog med var att betona att samhällsvetenskaplig analys skulle kunna urskilja vad som är påverkbart för sociala reformer och vad som är mer svår föränderligt: "he argues that one should decide (vår upplysning genom teoretiska samhällsanalyser) to what extent certain factors can indeed be affected of human volition" (Swedberg 2008: 445)

Ytterligare ett forskningsområde är olikheter hos skilda kategorier av lekmäns förklaringsmodeller och hur dessa olikheter kan förklaras. I detta sammanhang betonar Hollin och Howells (1987) skillnader mellan olika sektorer av befolkningen och deras olika förklaringsmodeller. Flera studier har undersökt hur förklaringar till problem varierar. Zimmerman et al. (1995) hittade olika förklaringar till ungdomsproblem i enlighet med studenters rasfördomar. Shelleys (2002) resultat visar att lärare tenderar att skylla europeisk-amerikanska ungdomars problem på andra personer och miljön (situationella faktorer), medan lärare brukar skylla amerikanska och spansk-amerikanska ungdomars problem på individen (läggningsfaktorer). Resultaten tyder på att en ökad förståelse för den kulturella mångfalden i lekmäns förklaringar av ungdomsproblem är viktiga att kartlägga forskningsmässigt.

10. Referenser

BRÅ (Brottsförebyggande rådet) (2008). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Kapitel: *Ungdomsbrottslighet*. BRÅ-Rapport 2008:23. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

BRÅ (Brottsförebyggande rådet) (2009). *Kameraövervakning i Landskrona*. Brå-Raport 2009:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Burcar, Veronica. & Wästerfors, David (2007). *Lugn på stan*. Research Reports, Lund Universitet.

Carew, Robert (1979) "The place of knowledge in social work activity", *British Journal of Social Work*, 9, pp. 349-64.

Cohen K. Albert (1964). *Delinquent Boys*. The Free Press. USA.

Denscombe, Martyn (1998). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Eliasson, Rosmari (1987). *Forskningsetik och perspektivval*. Studentlitteratur.Lund

Estrada, Felipe (1999). *Ungdomsbrottslighet som samhällsproblem*. Akademitryck Edsbruk 1999.

Estrada, Felipe & Flyghet, Janne (red) (2001). *Den svenska ungdomsbrottslighet*. Studentlitteratur, Lund.

Gubrium. Jaber F. & Holstein, James A. (1997) *The New Language of Qualitative Method*. New York Oxford.

Hauge Ragnar (1971). *Kriminalitet som ungdomsfenomen*. Aldusserien, Stockholm 1971.

Hirschi Travis (2009). *Causes of Delinquency*. Ninth printing in the USA.

Hollin, Clive R. & Howells, Kevin (1987) *Lay explanations of delinquency: global or offence-specific?*, *British Journal of Social Psychology*, 23, pp. 203-210.

Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund

Merton, K. Robert (1957). *Social Theory and Social Structure*. The Free Press, Glencoe, Illinois.

Olsson, Erik (1993) "Naiv teori" i *socialt behandlingsarbete*. *Nordiskt socialt arbeid*, 2, 1993.

- White, M. (1995). *Nya vägar inom den systemiska terapin*. Stockholm: Mareld.
- Olsson, Erik & Ljunghill, Jenny (1997) *The Practitioner and Naive Theory in Social Work Intervention Processes*. *The British Journal of Social Work*, 27: 931–950
- Olsson, Erik (1999) *Kunskapsutveckling i Socialt arbete*. *Socialt perspektiv*, 4.
- Polkinghorne, D (1992). *Postmodern Epistemology of Practice*. I Kvale, S. (red) (1992) *Psychology and Postmodernism*. Sage publications.
- Polyani, M. (1966). *The Tacit Dimension*. London: Routledge.
- Ryen, Ann. (2004). *Kvalitativ intervju- från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö, Liber ekonomi.
- Sarnecki Jerzy (2003). *Introduktion till kriminologi*. Studentlitteratur, Lund.
- Sarnecki Jerzy (1985). *Byråkratins innersta väsen*. Tryck Graphics System, Göteborg.
- Sarnecki Jerzy (1982). *Varför är det så svårt*. Bokförlaget Robert Larson AB
- Sarnecki Jerzy (1981). *Ungdoms brottslighet*. Bohusläningens AB, Uddevalla 1981
- Sheldon, Brian (1978). *Theory and Practice in Social Work: A Re-examination of a Tenuous Relationship*, in: *British Journal of Social Work*, 1, pp. 1-22.
- Shelley A. Jackson (2002). *A Study of Teachers' Perceptions of Youth Problems*. *Journal of Youth Studies*, Volume 5, Number 3.
- Sheppard, M. Newstead, S. Di Caccavo, A. & Ryan K. (2000). *Reflexivity and the Development of Process Knowledge in Social Work: A Classification and Empirical Study*, in *British Journal of Social Work* 30, pp 465-488.
- Sheppard, Michael (1991). *Mental Health Work in the Community: Theory and Practice in Social Work and Community Psychiatric Nursing*, London, Falmer Press.
- Sheppard, Michael (1995). *Social Work, Social Science, and Practice Wisdom*. *British Journal of Social Work* 25(3): 265-93.
- Short, James F., Jr & Hughes, Lorine A. (2006). *Studying Youth Gangs*. AltaMira Press.
- Sutherland, H. Edwin & Cressey, R. Donald (1960). *Principles of Criminology*. J.B. Lippincott Company, USA.

Swedberg Richard (2008). *Theoretical versus practical explanation in political economy and economic sociology: the case of Tocqueville*. Advance Access publication, Ithaca, NY, USA.

Thrasher M. Frederic (1963). *The Gang*. Abridged Edition. The University of Chicago press.

Zimmerman, Rick. Khoury, Elizabeth L., Vega, William A. Gil, Andres G. & Warheit, George J. (1995) *Teacher and parent perceptions of behavior problems among a sample of African-American, Hispanic, and non-Hispanic white students*, American Journal of Community Psychology, 23, pp.181-197.

Widerberg, Karin. (2002). *Kvalitativ Forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Widinghoff, Björn (1993) *Tyst kunskap som utmaning*. I Gustavsson, A (red) (1993) *Tyst kunskap – vad är det egentligen?* FoU rapport 1993:2 från CKVO-seminariet kunskapsbildning i vård och omsorg. Vårdhögskolan i Stockholm och Pedagogiska institutionen vid Stockholms universitet.

Widinghoff, Björn (1995). *Vardagslärande som kunskapsbildning*, i Miljöpedagogik och kunskapsbildning - Teori, empiri och praktik, En antologi av Arvid Löfberg och Jon Ohlsson, 1995. Pedagogiska institutionen, Stockholms Universitet.

8.1 Elektroniska referenser

http://www.scb.se/Pages/ListWide___259087.aspx (2009-07-10).

<http://www.hd.se/landskrona/2009/04/25/antalet-anmaelda-brott-oekar/>

Bilaga 1

Intervju frågor

Vad skulle du säga ligger bakom ungdomars kriminalitet i Landskrona idag?

Menar du att det finns fler orsaker?

Hur arbetar ni praktiskt för att ungdomarna inte ska hamna i kriminalitet?

Vad kan andra som familj, skolan, polis, osv. göra mot ungdomskriminaliteten?

Tycker du att ni skulle kunna arbeta på ett annat och mer effektivt sätt?